Hoegaarden heeft tweemaal zijn millennium gevierd: in 1980 en in 1981

In 1980

Herdenking 1000 jaar kapittel gesticht door gravin Alpaidis

Door de Heemkring 't Nieuwhuys vzw (met tijdschrift *Alpaidis* (1965))

De Heemkring was toen overkoepeld orgaan van:

-het museum (geopend in 1965)

-de Hoegaardse Biergilde (1972) met tijdschrift *'t Moutstockje*

-de Edele Confrérie der V Notabele Geslachten (1971 heropgericht) met tijdschrift *Familieschoon*

De aankondiging in 1977 was de aanleiding om van een sluimerend conflict tussen de voorzitter van 't Nieuwhuys en schepen van Cultuur een principskwestie te maken die uiteindelijk geleid heeft tot een paar jaren positief wetenschappelijk onderzoek en een viering van 2 jaren

In 1981

Door de gemeente Hoegaarden

Duizend jaar Hoegaarden en 350^{e} ommegang Palmprocessie

En de Heemkring 't Nieuwhuys heeft nog eens meegevierd

Hoe kwam de Heemkring ertoe om in 1980 een ‘ millennium’ -viering aan te kondigen en waarom deed de gemeente hetzelfde, maar een jaartje later?

Aankondiging in de tweede helft van 1977

in kranten en in de tijdschriften *Alpaidis* en *Familieschoon*

van de viering in 1980 door ’t Nieuwhuysmuseum van een millennium:

1000 jaar Kapittel door gravin Alpaidis gesticht: 980-1980

De kranten kondigden in juli 1977 de herdenkingsviering aan

-Het Nieuwsblad van 20 juli 1977
-Het Laatste Nieuws van 28 juli 1977

In het tijdschrift *Alpaidis* werd deze herdenking en viering aangekondigd in het vierde en laatste nummer van de jaargang 1977, verschijningsmaand oktober.

In het tijdschrift Familieschoon wordt de herdenking aangekondigd in 1977 in het derde nummer van de 18e jaargang, art. 454, p. 1255 e.v.; hier begint een rveeks artikels in het Frans over gravin Alpaidis, heer afstamming, haar stichtingen, haar genealogie.

Bijkomende redenen om te vieren in 1980:

1 Om samen te vallen met het 150-jarig bestaan van de Belgische Onafhankelijkheid;
2 Om gepaard te gaan met de 35ste herdenking van het einde van de tweede wereldoorlog;
3 Om het 15-jarig bestaan van het Nieuwhuys museum te vieren;
4 Om de 200ste verjaring te gedenken van de officiële ingangstelling van de familiegilden uit de V Geslachten;
5 Om eer te betonen aan koning Boudewijn ter gelegenheid van zijn 50ste verjaardag en hij een rechtstreekse nakomeling is van gravin Alpaidis, de stichteres van het kapittel; er wordt hem een stamboomfragment van zijn voorgeslacht aangeboden;
6 Omdat het codicil van 1780 in ons bezit -uit het archief van de V Geslachten- het jaar 980 benaderend weergeeft door de vermelding ‘*so wat 800 jaar geleden*’, datum die naderhand gespecifieerd werd in het ‘Witboek 980-1980’
7 Niet vermeld: Luik viert ook zijn Millennium in 1980 en Hoegaarden was vanaf 1288 tot 1794 een Luikse enclave in Brabant.

Lente 1978 was er een bijlage gevoegd bij het gemeentelijk trimestrieel infoblad om een gemeentelijke millenniumviering viering aan te kondigen voor het jaar 1981

Bijlage Info-blad van de gemeente, 3e jaargang, nr. 1

BIJLAGE INFO 3E JAARGANG NR 1

Het zal u misschien verbazen dat wij nu al denken aan 1981, dat nog meer dan twee jaar voor ons ligt. Toch bestaan daar goede redenen voor. 1981 wordt namelijk een belangrijk feestjaar voor Hoegaarden, met een dubbele viering : het 1000-jarig bestaan van onze gemeente en de 350e rondgang van de Palmprocessie.

WAAROM EEN VIERING IN 1981 ?

Uit de geschiedkundige benadering van het ontstaan van Hoegaarden blijkt dat geen precies jaartal kan worden vooropgesteld. De navorsers blijven spelen met een onzekerheid van vier jaar. Het duizendjarig bestaan van Hoegaarden zou zich bijgevolg situeren tussen 1978 en 1981.

Omdat een dergelijk projekt, om stijlvol te verlopen, een degelijke voorbereiding vergt, gaat de voorkeur van de werkgroep uit naar 1981, nl. naar de langste aanloopperiode. Tevens zullen de mogelijkheden voor de viering tegen dan sterk verruimen aangezien de gemeentelijke kulturele infrastruktuur, met het ontmoetingscentrum, in '81 zal zijn voltooid.

Het feit dat eveneens in 1981 de historische Palmprocessie voor de 350e maal rondtrekt heeft elke andere keuze tenslotte onredelijk gemaakt. De optie die werd genomen tenslotte, voorkomt dat men in het vaarwater zou verzeilen van de talloze vieringen die overal zullen plaatsvinden naar aanleiding van het 150-jarig bestaan van het Koninkrijk België in 1980.

De gemeente ging vieren in 1981:

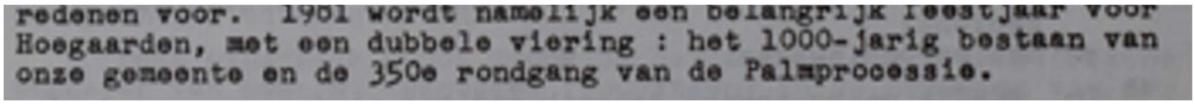
redenen voor. 1981 wordt namelijk een belangrijk feestjaar voor
Hoegaarden, met een dubbele viering : het 1000-jarig bestaan van
onze gemeente en de 350e rondgang van de Palmprocessie.

1/'Het 1000-jarig bestaan van onze gemeente' **(Hoegaarden zou ontstaan zijn tussen 978 en 981)**

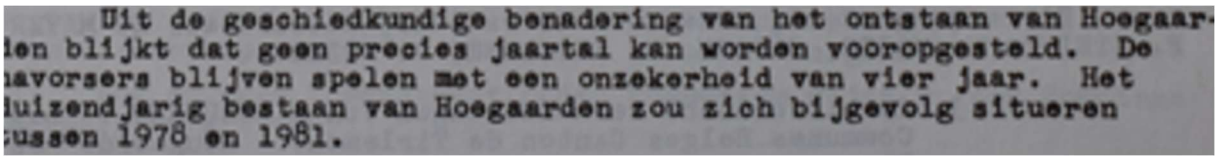
Uit de geschiedkundige benadering van het ontstaan van Hoegaar-
den blijkt dat geen precies jaartal kan worden vooropgesteld. De
navorsers blijven spelen met een onzekerheid van vier jaar. Het
duizendjarig bestaan van Hoegaarden zou zich bijgevolg situeren
tussen 1978 en 1981.

Buiten de lapsus in de jaartallen heeft men het hier niet over de stichting van het kapittel, maar over de stichting van Hoegaarden; Hoegaarden werd een volwaardi)ge gemeente door de verlening van de keure van 1289.

2/350e rondgang van de Palmprocessie' **(sinds de hernieuwing van de statuten van 1631 en dan vergeet men de periode van de Franse Tijd, toen de processie op geen enkele manier is uitgegaan)**

3/in 1981 zal de Sporthal voltooid zijn

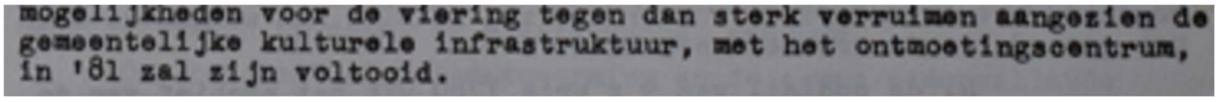
mogelijkheden voor de viering tegen dan sterk verruimen aangezien de
gemeentelijke kulturele infrastruktuur, met het ontmoetingscentrum,
in '81 zal zijn voltooid.

4/in 1980 zijn er al talloze vieringen voor het 150-jarig bestaan van het Koninkrijk België

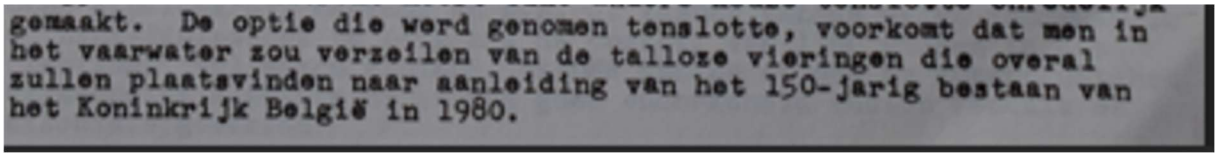
gemaakt. De optie die werd genomen tenslotte, voorkomt dat men in
het vaarwater zou verzeilen van de talloze vieringen die overal
zullen plaatsvinden naar aanleiding van het 150-jarig bestaan van
het Koninkrijk België in 1980.

Terug naar de Heemkring ’t Nieuwhuys: juli 1977:

In 1980 gaan we de stichting van het Hoegaardse kapittel herdenken, gesticht door onze gravin Alpaidis in het jaar 980

(een Millenniumviering stond toen op het programma van heel wat plaatsen)

De vondst die aan de basis ligt van deze herdenking: het codicil van 1780.

In 1972 kreeg de Confrérie van de V Geslachten een document in handen uit het familiearchief Lowet-Oury dat toeliet meer te weten over Alpaidis en haar tijd.
Het plan werd opgevat om doorgedreven verder onderzoek te doen n naar deze gravin van Hoegaarden en in 1977 werd het jaar 1980 vooropgesteld als het feestjaar.

Het document in kwestie is een codicil waaruit niet alleen het stichtingsjaar van het Hoegaardse kapittel, maar ook de afkomst van gravin Alpaidis kunnen afgeleid worden.

Jules Lowet (1869-1949)

Jean-Marie Lowet-Oury
(1900-1970)

Marie Thérèse Lowet
(1904-1961)

Afstamming uit de V Geslachten van J. M. Lowet-Oury
uit de 'Groene Klaver'-gilde

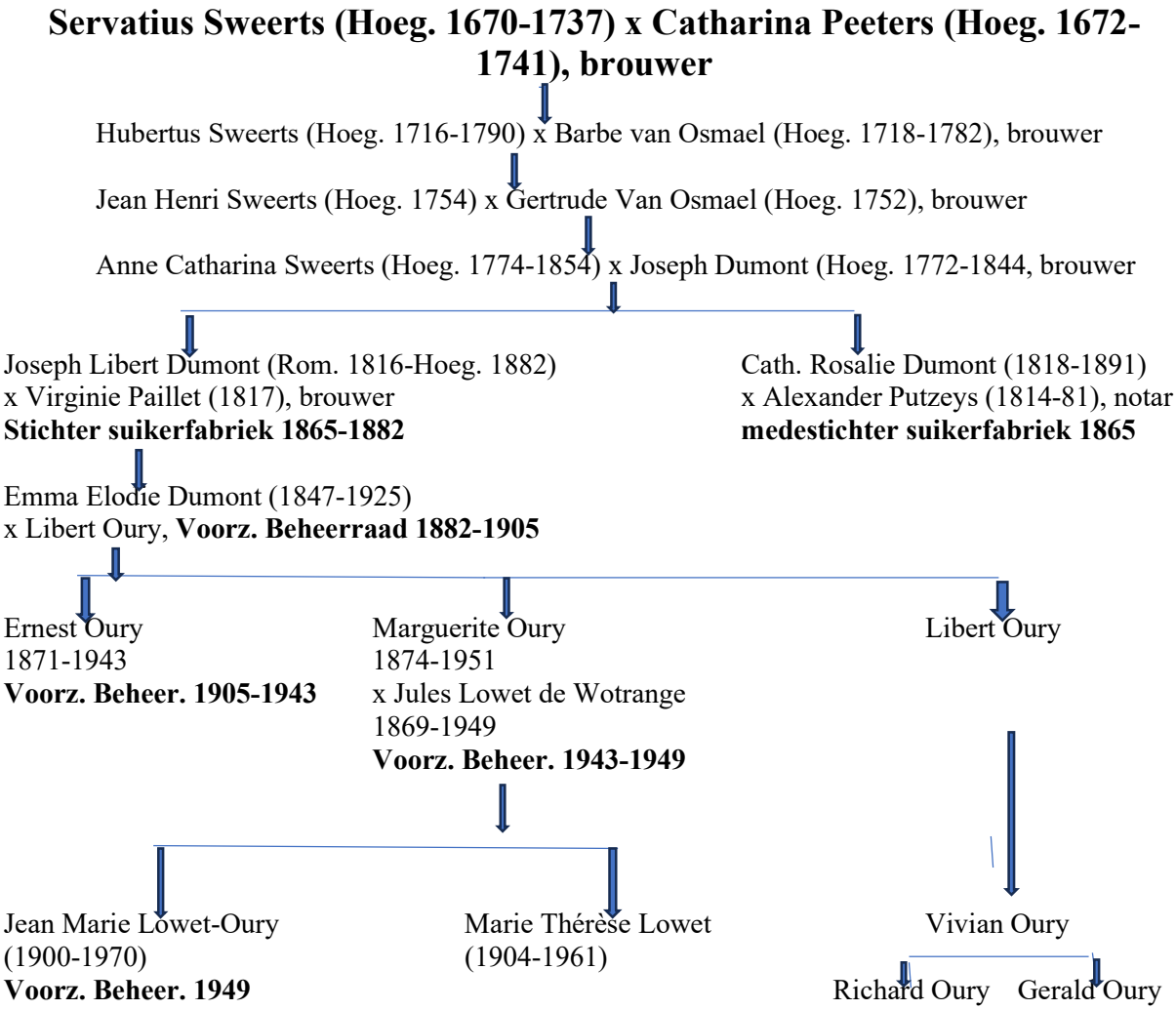

Zitting gemeenteraad van 5 maart 1968: Toekenning van ereburgerschap

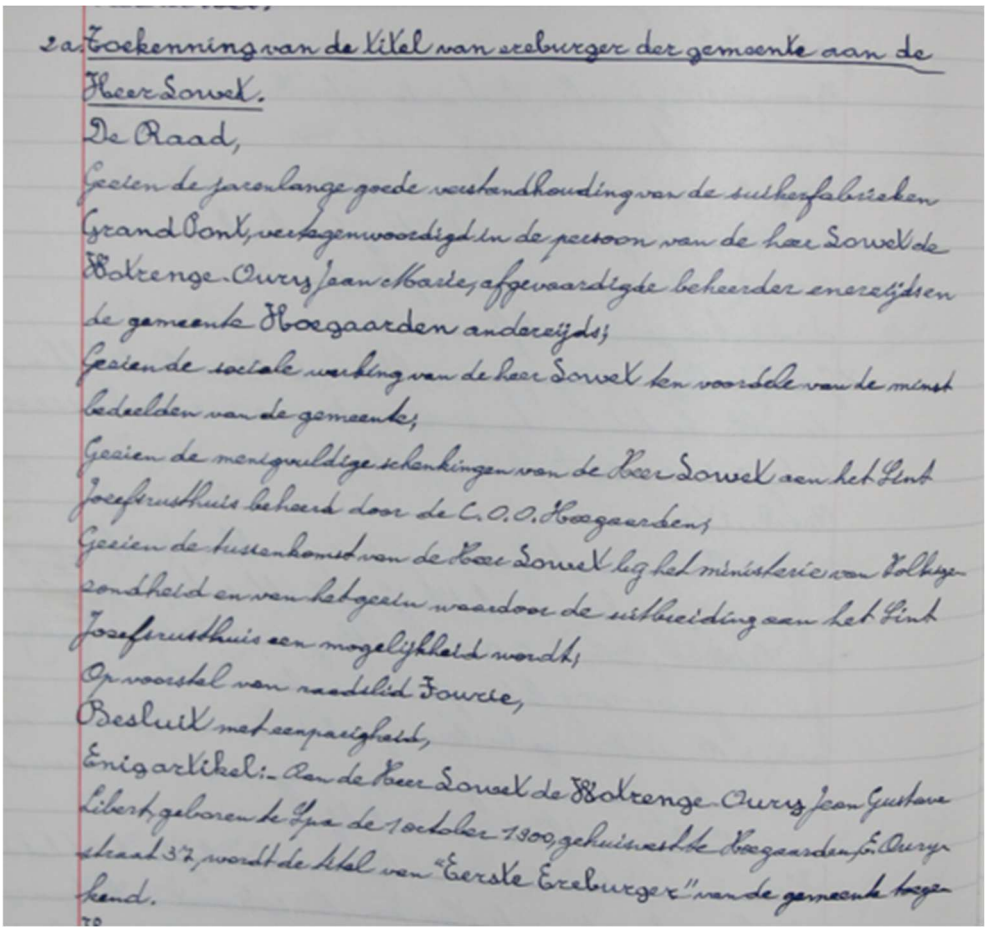

2a Toekenning van de titel van ereburger der gemeente aan de Heer Sowet.

De Raad,

Gezien de jarenlange goede verstandhouding van de suikerfabrieken Grand Pont, vertegenwoordigd in de persoon van de heer Sowet de Wolfrange-Oury Jean-Marie, afgevaardigde beheerder enerzijdens de gemeente Hoegaarden anderzijds;

Gezien de sociale werking van de heer Sowet ten voordele van de minst bedeelden van de gemeente;

Gezien de menigvuldige schenkingen van de heer Sowet aan het Sint Jozefrusthuis beheerd door de C.O.O. Hoegaarden;

Gezien de tussenkomst van de heer Sowet bij het ministerie van Volksgezondheid en van het gevolg waardoor de uitbreiding aan het Sint Jozefrusthuis een mogelijkheid wordt;

Op voorstel van raadslid Fourie,

Besluit met eenparigheid,

Enig artikel:- Aan de heer Sowet de Wolfrange-Oury Jean Gustave Libert, geboren te Spa de 1 oktober 1900, gehuisvest te Hoegaarden, f. Oury-straat 37, wordt de titel van "Eerste Ereburger" van de gemeente toegekend.

7

Gemeenteraad 1968, art. 2 Uitbreidingswerken Rusthuis Sint-Jozef

Begraafplaats Jodoigne: familiegraf Lowet

†

Madame Jean-Marie LOWET OURY,
son épouse;

Monsieur et Madame
Elisio da COSTA VILAÇA,
leurs enfants, beaux-enfants
et petits-enfants,
Madame
SERZEDELLO de ALMEIDA,
ses enfants, beau-fils et petit-fils,
Monsieur et Madame
Mario THEMUDO BARATA
et leurs enfants,
ses beaux-frères, belles-sœurs,
neveux, nièces et petits-neveux;

Monsieur et Madame
Paul STABLES, leurs enfants
et petits-enfants,
Monsieur et Madame Vivian OURY,
leurs enfants et petits-enfants,
La Révérende Sœur Marie-Ghislaine
de la Congrégation des Religieuses
Auxiliatrices des Ames du Purgatoire,
Madame Théodore SMOLDERS,
ses enfants et petits-enfants,
Madame
Joe LOWET de WOTRENGE,
ses enfants et petits-enfants,
Les enfants et petits-enfants
de feu Monsieur et Madame
Pierre BAUCHAU,
ses cousins et cousines;

Mademoiselle Irma LOOSEN,
sa dévouée secrétaire;

Ses fidèles serviteurs,

ont la douleur de faire part de la perte cruelle et irréparable qu'ils viennent d'éprouver en la personne de

MONSIEUR
JEAN-MARIE
LOWET OURY

Administrateur-Délégué Hre
des Raffinerie et Sucreries
du Grand Pont,
Administrateur de Sociétés,

Officier de l'Ordre de la Couronne,
Chevalier de l'Ordre de Léopold,
Médaille Civique de 1re Classe,

Epoux de Maria-Artémisa RIBEIRO,

né à Spa, le 1er octobre 1900, et décédé à Neerheylissem, le 22 septembre 1970, administré des Sacrements de Notre Mère la Sainte Eglise et réconforté de la Bénédiction Apostolique « in articulo mortis ».

Le service solennel, suivi de l'inhumation dans le caveau de famille au cimetière de Jodoigne, sera célébré en l'église de Neerheylissem, le samedi 26 septembre 1970, à 11 heures.

Réunion au Château de « La Nèle », à 10 h 1/4.

Ils recommandent son âme à vos pieux souvenirs.

390006 212

3918 Neerheylissem,
Château de « La Nèle ».

Kasteel *'La Nèle'* in Neerheylissem (nu deel van Hélécine); Engelse cottage stijl van de jaren 1930-1940. Gebouwd door Jean Marie Lowet-Oury (Spa 1900-Neerheylissem 1970)[1]

Jean Gustave Libert Marie Lowet de Wotrange-Oury (Spa 01.10.1900-Neerheylissem 22.09.1970), begraven in de familiekelder op de begraafplaats van Jodoigne op 26.09.1970.
Zoon van Jules Marie Camille Isidore Prosper Joseph Lowet de Wotrange (1869-1949), ingenieur en Marguerite Emma Marie Léonie Oury (1874-1951).
Kleinzoon van Gustave Maximilianus Remigius Lowet (°1824) en Sophie Mastraeten (°1849)

Op zijn geboorteakte werd later achtereenvolgens bijgevoegd: **de Wotrange** en **Oury**

(NB. Eind 1974 was het definitieve einde van de Hoegaardse suikerfabrieken door de sluiting van de *Grand Pont)*

[1] Op zijn doodsbrief hierboven is ook Irma Loosen, zijn secretaresse vermeld (moeder van dokter Willem Loosen).

Wat wisten we tot dan over Alpaidis en de stichting van het Hoegaardse kapittel?

In de jaren 1950 heeft de Hoegaardier E.H. Jozef Vander Velpen een aantal studies gepubliceerd in het tijdschrift Eigen Schoon en De Brabander over Hoegaarden, over gravin Alpaidis en over de kapittels van Hoegaarden en Hoksem. Dit alles als voorbereiding op zijn monografie: *Geschiedenis van Hoegaarden*, verschenen in 1959 en opnieuw in 1981 uitgegeven door de gemeente Hoegaarden in een tweede beperkt bijgewerkte en van meer illustraties voorziene tweede druk. Na de monografie in 1959 verscheen nog een artikel van zijn hand in 1961

In chronologische volgorde

- J. Vander Velpen, ***Alpeide stichteres der collegiale kerk van Hoegaarden***, -Eigen Schoon en De Brabander, XXXVI (1953);
- J. Vander Velpen, ***De voormalige kerk van Hoegaarden***, -Eigen Schoon en De Brabander, XXXVII (1954);
- J. Vander Velpen, ***Alpeide, Gravin van Hoegaarden,*** -Eigen Schoon en De Brabander, XXXVIII (1955),
- J. Vander Velpen, ***De Advocatia van de kerk van Hoegaarden***, -Eigen, Schoon en De Brabander, XXXVIII (1955);

- J. Vander Velpen, ***Geschiedenis van Hoegaarden***, Uitg. De Vlaamse Drukkerij, Leuven, 1959, (bijgewerkte uitgave, verschenen ter gelegenheid van het millennium) 1981[2];

- J. Vander Velpen, ***Was Alpeide van Hoegaarden de dochter van Erleboud en de kleindochter van Karel de Eenvoudige?,*** -Eigen Schoon en De Brabander, XXXXIV (1961);

Pastoor Joseph Emile Marie Vander Velpen
Geboren te Hoegaarden op 24-07-1905
en overleden te Diest op 05-01-1988

Edouard Vander Velpen (Hoeg. 1843-1914) en Clemence Lodewijckx (Hoeg. 1865-1938),

de ouders van Jozef Vander Velpen

De huidvetterij, annex aan het woonhuis (de vetterij stopte ca. 1912)

Het woonhuis, geboortehuis J. Vander Velpen (nu Dotremontstraat)

Stamboomfragment Vander Velpen Hoegaarden

(Philippus) Henricus Vander Velpen (Molenbeek-Wersbeek 1801-Hoegaarden 1859) huwde in zijn geboortedorp met dorpsgenote M. Françoise Van Dael. Hij is naar Hoegaarden getrokken en begon er een leerlooierij. Na zijn dood zette zijn weduwe het bedrijf verder.
Hun vijf kinderen waren:

1 Julie (17.06.1841-08.09.1928), ongehuwd
2 Eduard (31.05.1843-16.11.1934) x Clémence Lodewijckx (19.11.1865-31.12.1938)
3 Anastasie (26.04.1845-10.10.1915) x Evrard Theyskens (30.07.1841-22.09.1908), gemeentesecretaris te Rillaar
4 Félicité (1847-1881), ongehuwd
5 Carolus (25.12.1848-17.04.1924) x Elisa de Thier (1844-1939), kinderloos

Eduard en Clémence hadden 11 kinderen in leven, waarvan priester Joseph (Jef) de jongste was:

1 Maria (08.09.1887-16.07.1978), was **zuster** Francisca in het klooster te Hoegaarden
2 Charlotte (04.10.1888) x Georges Groslaux (1889-1960), woonde na de dood van haar echtgenoot met haar broer priester
3 Anna (31.10.1889-01.08.1983), was **kloosterlinge** te Vieux-Sart (Zusters van H. Familie van Bordeaux)
4 Louise (26.07.1891-31.10.1954), was **karmelites** in Kongo
5 Emile (08.04.1893-05.09.1978) x Irma Tomsin (uit de gewezen Struysvogelhoeve)
6 Hélène (18.05.1895-06.01.1981), was **missionarisse** in Columbië (zusters van de Voorzienigheid te Champion)
7 Gabrielle (30.01.1897-07.09.1978) x Gustaaf Antoine
8 Elisabeth (10.05.1898-23.03.1984), **missionarisse** Batsutoland (zuster te Vieux-Sart ook)
9 Josephine (16.02.1901-00.08.1979) x Louis Nihoul
10 Henri (22.01.1903) x Aline Fillé
11 Joseph (24.07.1905-1988), ere-pastoor van Boven-Lo

Wat weten we over onze Alpaidis vóór 1977
met dank aan het opzoekingswerk van J. Vander Velpen?

De documenten uit het archief van onze Confrérie die we hier bespreken waren niet gekend vóór 1977

Hoegaarden was het bestuurscentrum van een graafschap en dus een zeer belangrijke lokaliteit op het einde van de 10e eeuw.
Alpaidis, werd nu eens 'gravin'/, dan weer 'edele dame' genoemd. Zij schijnt werkelijk de laatste wereldrijke gravin van Hoegaarden en het graafschap Brunengeruz te zijn geweest.

In de St.-Pauluskerk te Luik lag een grafsteen: *'Hier ligt Alpaidis, gravin van Hoegaarden, die ons Jodoigne en Tourinnes schonk en die op haar kasteel van Hoegaarden een kerk bouwde waar ze rijkelijk begiftigde kanunniken plaatste*.' Omdat zij schenkingen had gedaan aan het St.-Pauluskapittel dat gesticht is ca. 970-980, weten we dat zij leefde in de 10e eeuw.
(Zij was dus niet de tweede vrouw van Pepijn van Herstal, de moeder van Karel Martel, 7e – 8e eeuw)

Alpaidis was van de allerhoogste adel, was tweemaal getrouwd en bezat aanzienlijke en uitgebreide bezittingen.
Haar 1e echtgenoot was Godfried van Julich/Juliers/Gulik (+ 964), hertog van Neder-Lotharingen.
Haar 2e echtgenoot was Wiederik/Wigerik van Ardennen (+ 977), stichter van de abdij van Waulsort.

Zij bezat zeker: Hoegaarden, Tourinnes-la-Grosse, Jodoigne, Rosières; gedeeltelijk Orp-le-Grand.

Ex castro Alpaydis =

Van castrum van Alpaidis

Van centrum van bestuur

Castrum= woonhuis, dienstgebouwen, boerderij, logement personeel, kerkje, …

Terug naar ons Codicil

Het codicil

voorkant **achterkant**

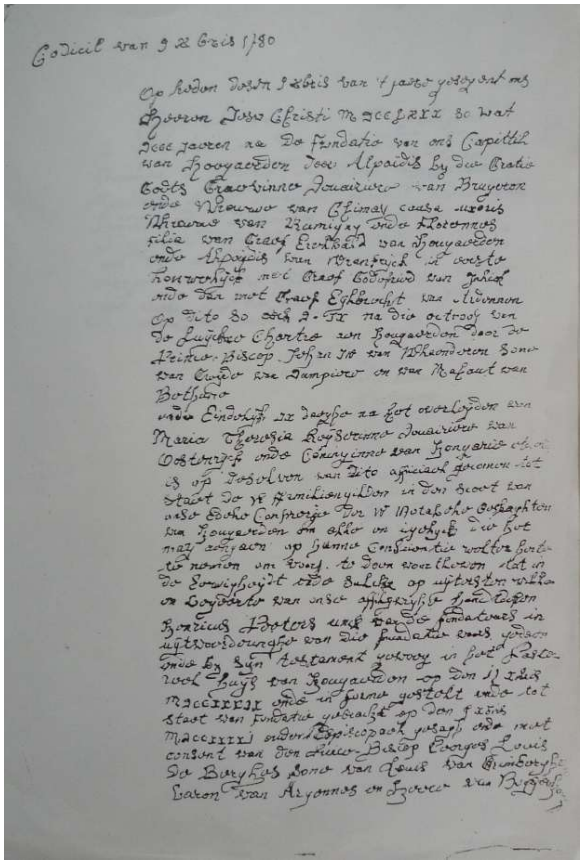

Codicil van 9 en Grels 1780

Op heden deesen 9 stels van 't jaer ons Heeren Jesu Christi MDCCLXXX so wat deese jaeren na de Fundatie van ons Capettel van Bouyaedon door Alpaidis by der Gratie Gods Graevinne Douariere van Bruyeren ende Nieuwe van Chimay cause uxoris Thiesma van Ramiyay ende Klootmunts filia van Graef Everhard van Bouyaedon ende Adelaidis van Moerspeck 't eerste Houwelyck met Graef Godefried van Jaliek ende dan met Graef Eghbrecht van Nieuwen op Sluto 80 ock 2-IX na die octroy van de Luyckse Charter van Bouyaedon door de Heere Bisscop Johan VII van Wlaendroen Sone van Cuyck van Dampierre en van Mafaut van Bethune

Ende Eindelyck ix Jaeren na het overlyden van Maria Theresia Reyserinne Douariere van Oostenryck ende Coninginne van Hongarije etc. is op Resolven van dito afficiael gecomen tot stelt de 28 Emiliomyndon in den Hoeve van onse Edele Conjuncte Jvr W Notaboh Borgraefin van Bouyaedon om alhier in Lyckyck Jus het met eedgen op hunne Consciantie voltre Jurisdictie van voor. te doen voor Recht dat in de Souvereyniteit ende Balliae op uptrecht valle en Leyderdorp van onse opgerechte Hand Letten Horatius Hoffers wirt van de fundateurs in uytvoersdoungha van dito fundatie soos voren ende by sijn Testament gedroegen in het Kasteel Buys van Bouyaedon op den 11 Xbris MDCCXXIX ende in forme gestelt ende tot staet van fundatie gebracht op den 5 Xbris MDCCXXXI ende Episcopaet gegaen ende met consent van den alle Bisscop Georges Louis De Berghes Sone van Louis van Grimbergh Baron van Aryennes en Zevecot van Rijsel

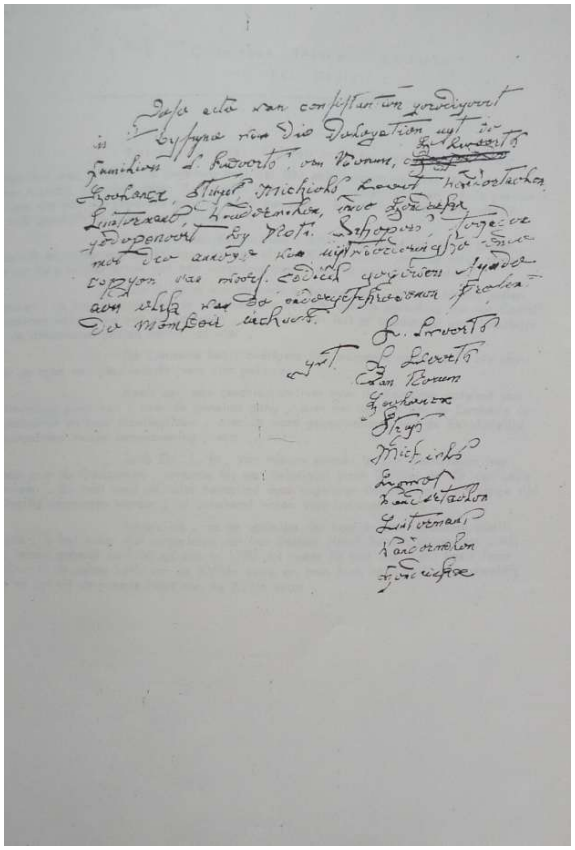

Dese acte van constitutie gedisponeert in byspraek van Die Delegation uyt de familien d. Heeroorts van Boum, [illegible] Hoochare, Steyer, Michiels, Leuvet, Hoedemaker, Luitenant, Houdstenker, twee Heeden, gedepenert by Mgr. Bisschop, Jongeere met den anexe van uytmaecken, die [illegible] copyen van dito Codicil gegeven synde aen elck van de aengeteekende Heeren Momboiren exhibeert.

H. Heeroorts
Uyt
D Heeroorts
Van Boum
Hoochare
Steyer
Michiels
Leuvet
Van Heedemaker
Luitenant
Van Houdstenker
Twee Heeden

Transcriptie van het codicil

Op heden desen 9 xbris van ’t jaere gesegent ons
Heeren Jesu Christi MDCCLXXX so wat **1780**
DCCC jaeren na de fundatie van ons Capittil **800**
van Hougaerden door Alpaïdis bij die Gratie
Godts Gravinne Douairiere van Brugeron
ende Vrouwe van Chimay causa uxoris
Vrouwe van Rumigny ende Florennes
filia van Grave Erelbald van Hougaerden
ende Alpaijdis van Vrankrijck in eerste
houwelijck met Graef Eijlbrecht van Ardennen
Op dito so oock D-IX na die octrooij van **500 – 9 = 491 (= 1289)**
de Luijckse Chartre aen Hougaerden door der
Prince-Biscop Johan IV van Vlaenderen sone
van Gwijde van Dampiere en van Mahaut van
Bethune
Ende eindelijk IX daeghe na het overleijden van **9**
Maria Theresia Huijsvrouwe Douairiere van
Oostenrijck ende Coninginne van Hongarie etc etc
is op deselven van dito officiael gecomen tot
staet de V Familiengilden in de scoot van
onse Edele Confrerie der V Notabele Geslachten
van Hougaerden om elke en igelijck die het
mag aengaen op hunne conscientie wel ter herte
te nemen om voors. te doen voortleven tot in
de Eewigheijdt ende sulcke op uijtersten wille
en begeerte van onse aflijvighe Landtdeken
Henricus Peeters unck van de fondateurs in
uijtvoerderinghe van die fundatie voors. gedaen
ende bij sijn testament gevoeg in het Pasto-
rael huijs van Hougaerden op den 12 xbris **12 december 1739**
MDCCXXXIX ende in forme gestelt ende tot
staet van fundatie gebracht op den 9 xbris **9 december 1741**
MDCCXXXXI onder Episcopael gesagh ende met **get. S. Sweerts**
consent van den Prince-Biscop Georges Louis **H. Sweerts**
De Berghes, sone van Louis van Grimberghe **Van Nerum**
Baron van Argonnes en Heere van Buggenhout. **Hoebancx**
Dese acte van constitutien geredigeert **Struijs**
In ‘t bijsijne van die delegatien uyt de **Michiels**
familien S. Sweerts, van Nerum, H. Sweerts, H. **Lowet**
Hoebancx, Struijs, Michiels, Lowet, Vandertaelen, **Vandertaelen**
Lintermans, Vandermolen ende Henderickx. **Lintermans**
Gedeponeert bij Nots. Schepers, tegader **Vandermolen**
met die annexe van uijtvoerderinghe ende **Henderickx**
copijen van voors. codicil gegeven sijnde
ean elck van de ondergeschrevenen present
de momboir incluus.

Zelfberekeningsstelsel:

‘X-jaren na …’

Inhoud van het codicil

Gedateerd op 9 december = dag en maand van oprichting van de Confrérie in 1741

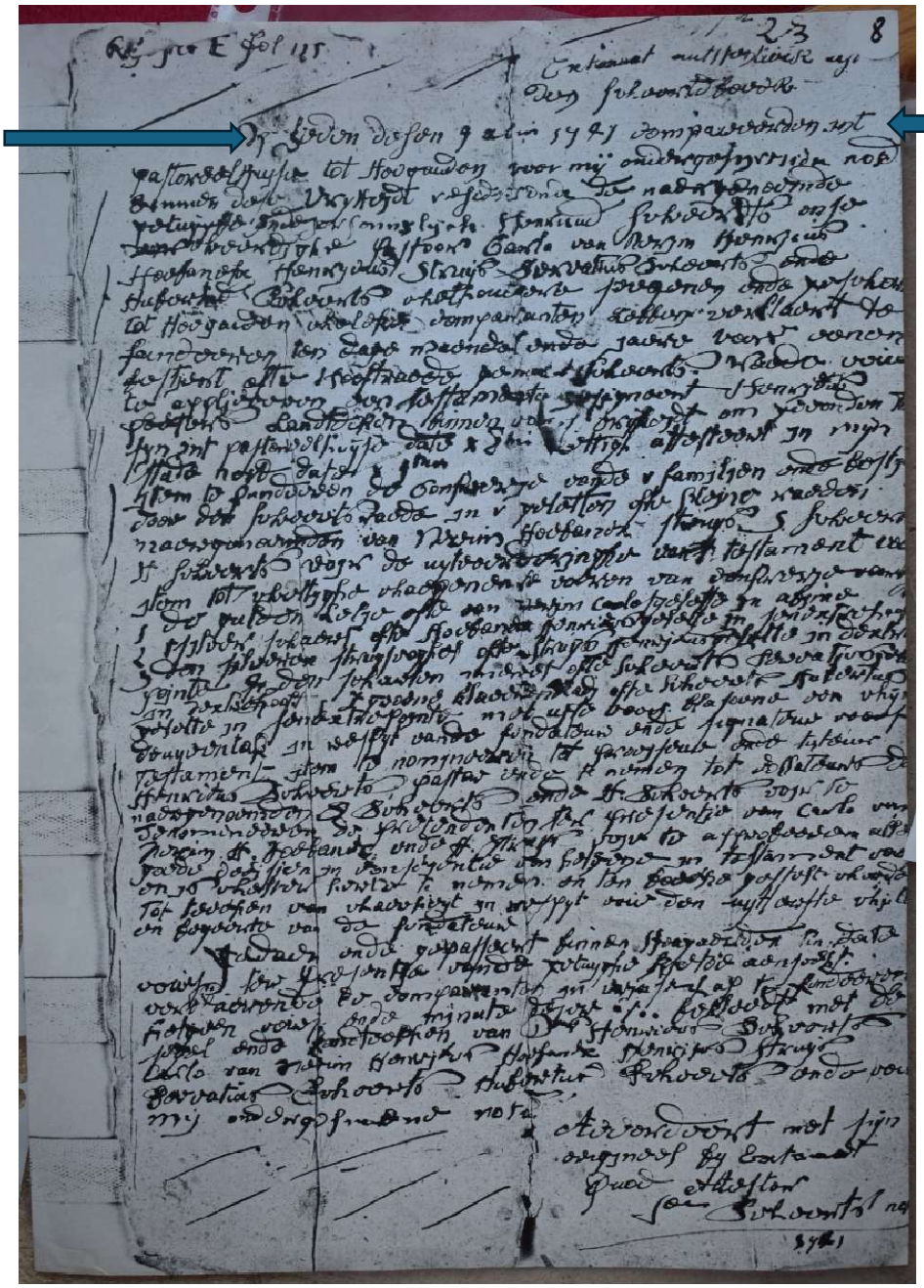

Stichtingsakte van de Confrérie

Uittreksel uit het register Sweerts door notaris Joannes Sweerts, Hoegaarden/Extrait authentique du livre de Sweerts par le notaire Jean Sweerts, Hoegaarden)

Jaar 1780 : de vijf familiegilden zijn nu compleet

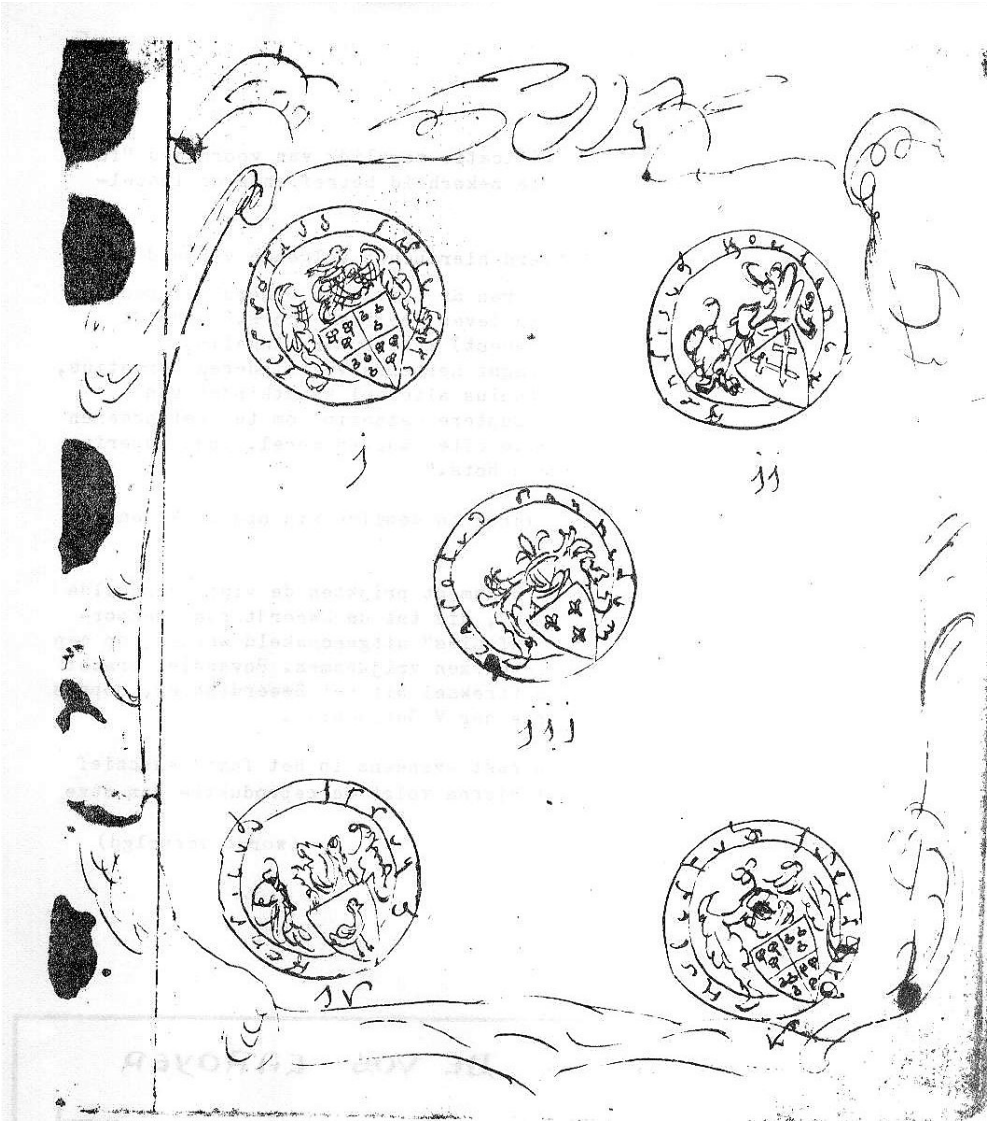

de vijf wapenschilden met dekkleden en desgevallend helm, wrong en helmteken

j ***Servatius Sweerdts (Swerts/Sweerts)***
jj ***Henricus Hoebancx***
jjj ***Carolus Van Nerim (Vannerum/Van Nerum***
jv ***Henricus Struys***
v ***Hubertus Sweerdts (Swerts/Sweerts)***

(achterzijde van de lias van de rechthebbenden van de landtdeken Peeters fundatie ofte studiebeurzen, 18e eeuw B))

Naam en stichtingsjaar van de vijf gilden

Servaes Sweerts = Zwarte Merelgilde (1768)

Henricus Hoebancx = Zilveren Zwaardgilde (1772)

Carolus Van Nerum = Gulden Leliegilde (1778)

Henricus Struys = Zilveren Struisvogelgilde (1780)

Hubert Sweerts = Groene Klavergilde (1776)

Ca. 800 jaar na de stichting van het kapittel van Hoegaarden

Zegel van het kapittel

° *Céda son Comté, dit Brugeron à l'Evêque de Liège et fonda le Chapittre de Hougaerde en l'An que Notger frappa son sceau sur le parchemin de Saint-Bavon.*

° Schonk haar Graafschap Brunengeruz aan de Luikse bisschop en stichtte het Hoegaardse kapittel **in het jaar dat Notger zijn zegel hing aan het 'perkament' van Sint-Bavo.**

(uit de genealogische notities van dokter Van Nerum, zie p. 36)

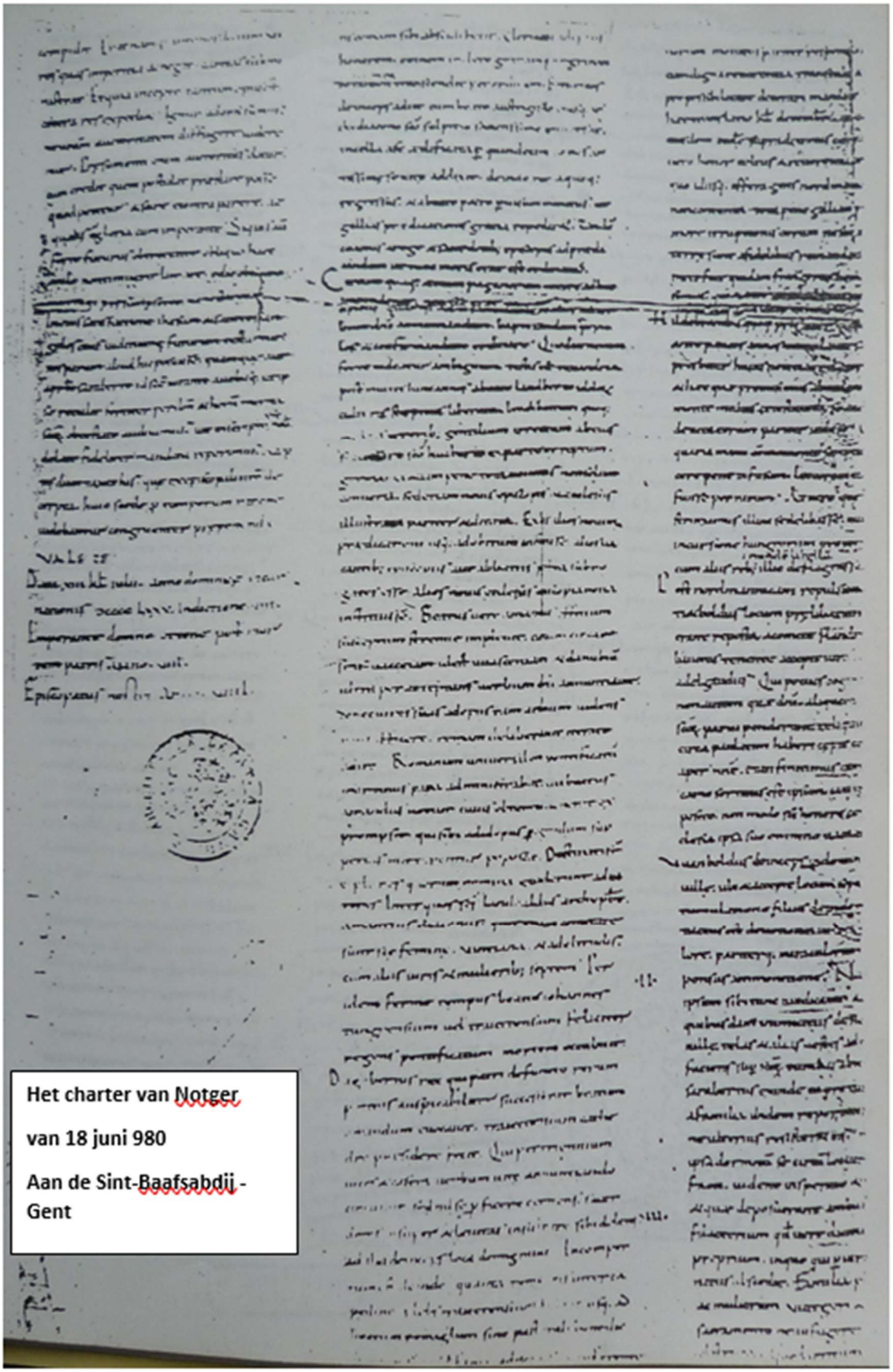

Het charter van Notger

van 18 juni 980

Aan de Sint-Baafsabdij - Gent

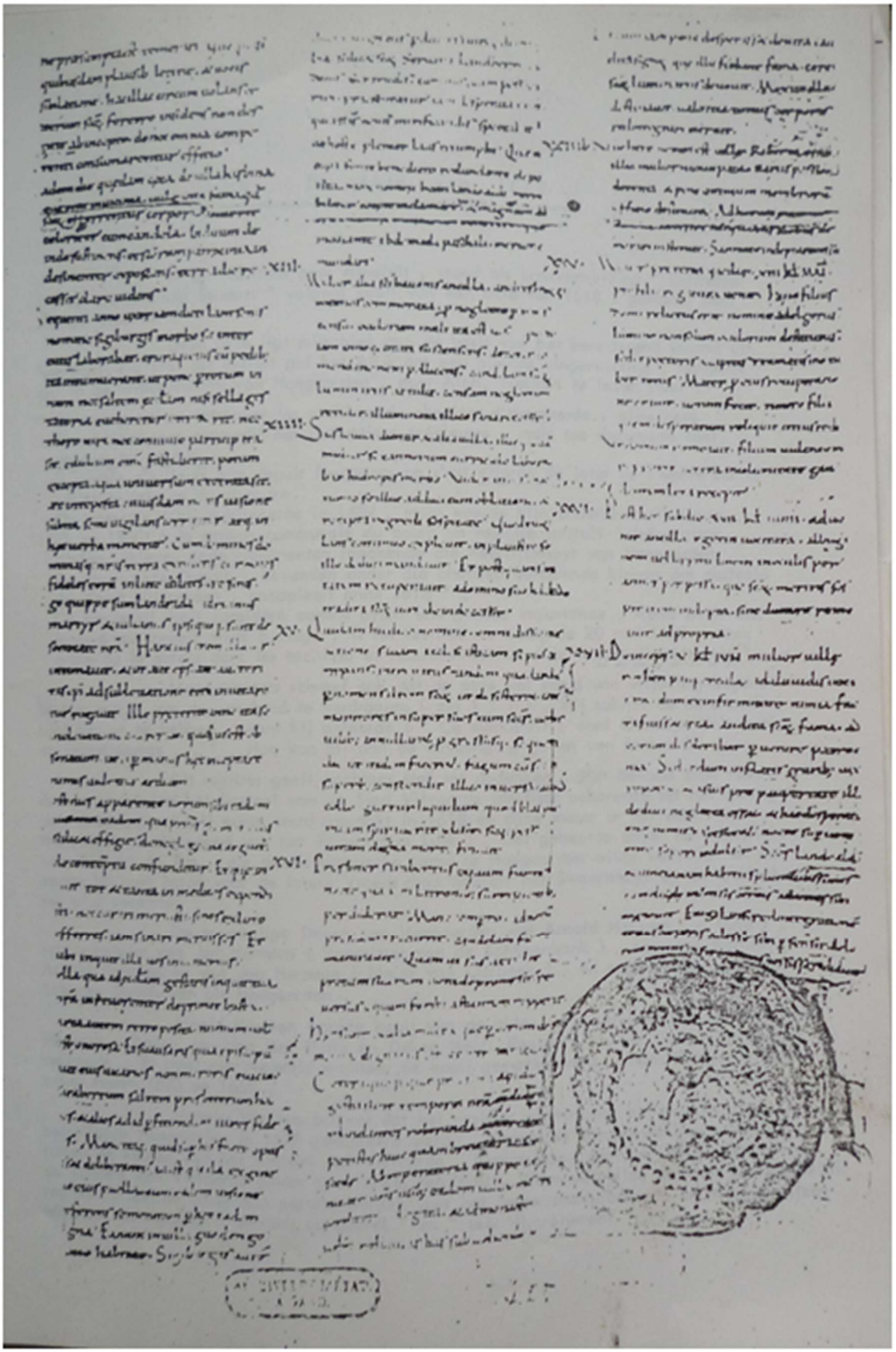

Afgietsel zegel van

prinsbisschop Notger

(ca. 940-1008)

op de Akte van Sint-Baafs

(met dank aan C. Wyffels, algemeen rijksarchivaris)

Dit zegel begeleidde het charter van 18 juni 980, " het Leven van Sint-Landelin ", opgesteld in opdracht van Heriger, dat door Notger verzonden werd aan Womar, abt van Sint-Bavo te Gent. Beschrijving: ronde zegel, 49 mm. De bisschop is afgebeeld in buste, zonder mijter en zonder staf. In de linkerhand draagt hij een boek waarop zijn rechterhand rust. Legende: "Notkerus eps "

Postzegel millennium prinsbisdom Luik

Notger, portret, 19e eeuw

Verklaring van kan. J.M. Dodemont, 1787:

Stichtingsjaar kapittel: 698 of 699 (?)

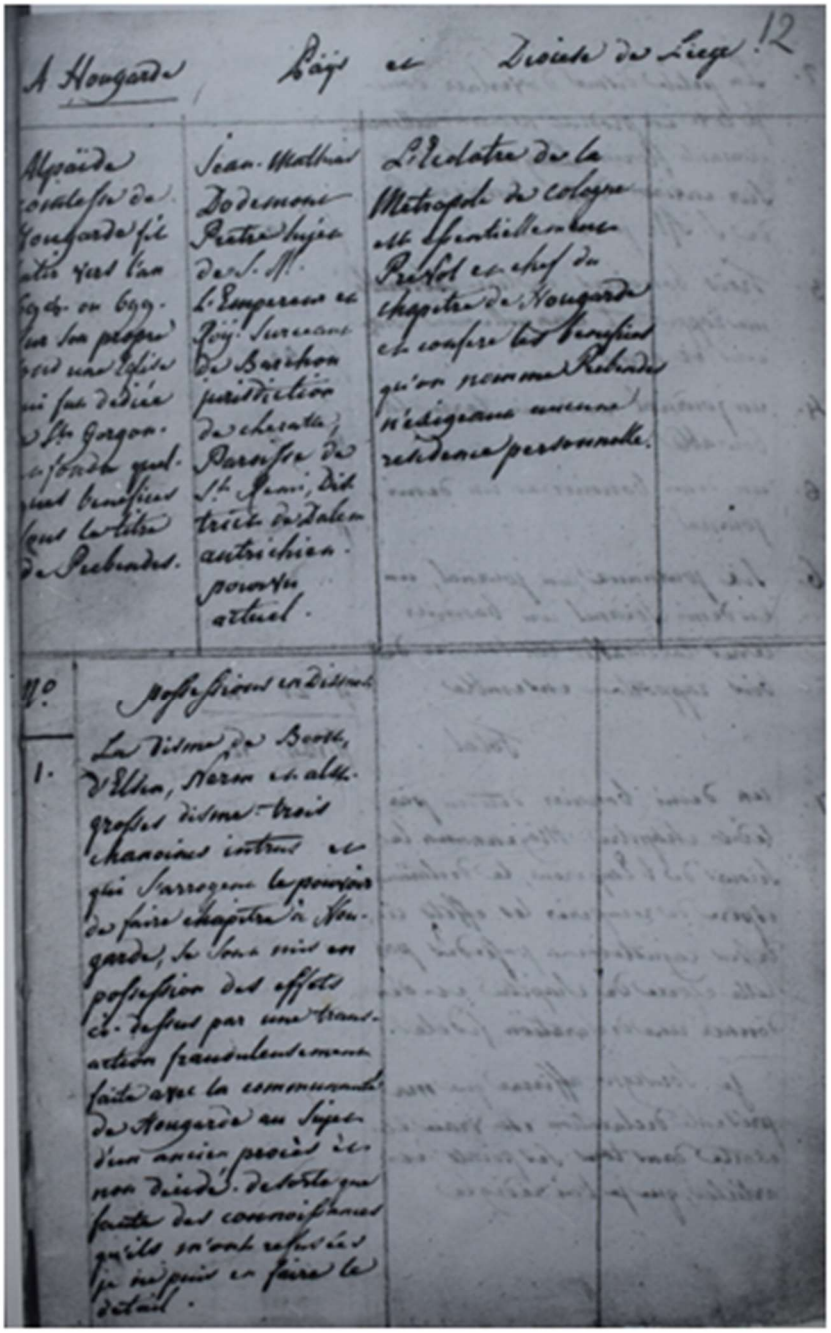

A Hougarde, Liège et Diocèse de Liège. 12

Abbaïe royale et Chapitre de Hougarde fondée vers l'an 699 ou 699. sur les progrès sous une Eglise qui fut dédiée à Ste Gorgon. a formé quelques bénéfices sous le titre de Prébendes.	Jean-Mathias Dodemont Prêtre Sujet de S.M. l'Empereur et Roy. Survicaire de l'Archidiaconé jurisdiction de Cherain, Paroisse de St Jean, District de Dalem autrichien. pour un actuel.	L'Ordinaire de la Metropole de Cologne est Spirituellement Prefet et chef du chapitre de Hougarde et confere les Benefices qu'on nomme Prebendes n'étant point tenu à aucune residence personnelle.

N°	Possessions et Dixmes	
1.	La Dixme de Boots, d'Elka, Neren et Abb. grosses dixmes trois chanoines interus et qui s'arrogent le pouvoir de faire chapitre à Hougarde, se sont mis en possession des effets ci-dessus par une transaction frauduleusement faite avec la communauté de Hougarde au Sujet d'un ancien procès de non dixmer. Defendeurs faute des connoissances qu'ils n'ont refusé de me point en faire le détail.	

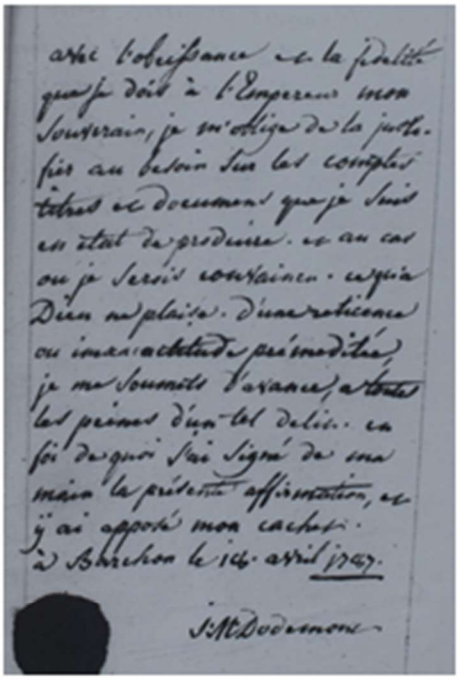

Alpaïde comtesse de Hougarde fit bâtir vers l'an 698 ou 699 sur son propre bien une Eglise qui fut dédiée à St. Gorgon et fonda quelques bénéfices sous le titre de Prébendes

Jean-Mathias Dodemont Prêtre sujet de S. M. L'Empereur Roi surceant de Barchon juridiction de Cheratte Paroisse de St. Remi, District de Dalem Autrichien actuel

L'Ecolâtre de la Metropole de Cologne est essentiellement Prévot et chef du chapitre de Hougarde et confère les bénéfices qu'on nomme Prébendes n'exigent aucune résidence personnelle.

N° possessions en Dîmes

1 La dîme de Boost (Bost) d'Elsin (Elst), Nerm et Alst (Aalst) grosses dîme, trois chanoines intrus et qui s'arrogent le pouvoir de faire chapitre à Hougarde, se sont mis en possession des effets ci-dessus par une transaction frauduleusement faite avec la communauté de Hougarde au sujet d'un ancien procès et non décidé, de sorte que faute des connaissances qu'ils m'ont refusées je ne puis en faire le détail.

---

avec l'obéissance et la fidélité
que je dois à l'Empereur mon
souverain, je m'oblige de la justifier au besoin sur les comptes
titres et documents que je suis
en état de produire , et au cas
ou je serais convaincu, ce qu'à
Dieu ne plaise, d'une réticence
ou inexactitude préméditée
je me soumets d'avance, a toutes
les peines d'un tel délit, en
foi de quoi j'ai signé de ma
main la présente affirmation, et
ij ai apposé mon cachet,
à Barchon le 18 avril 1787
J.M. Dodemont

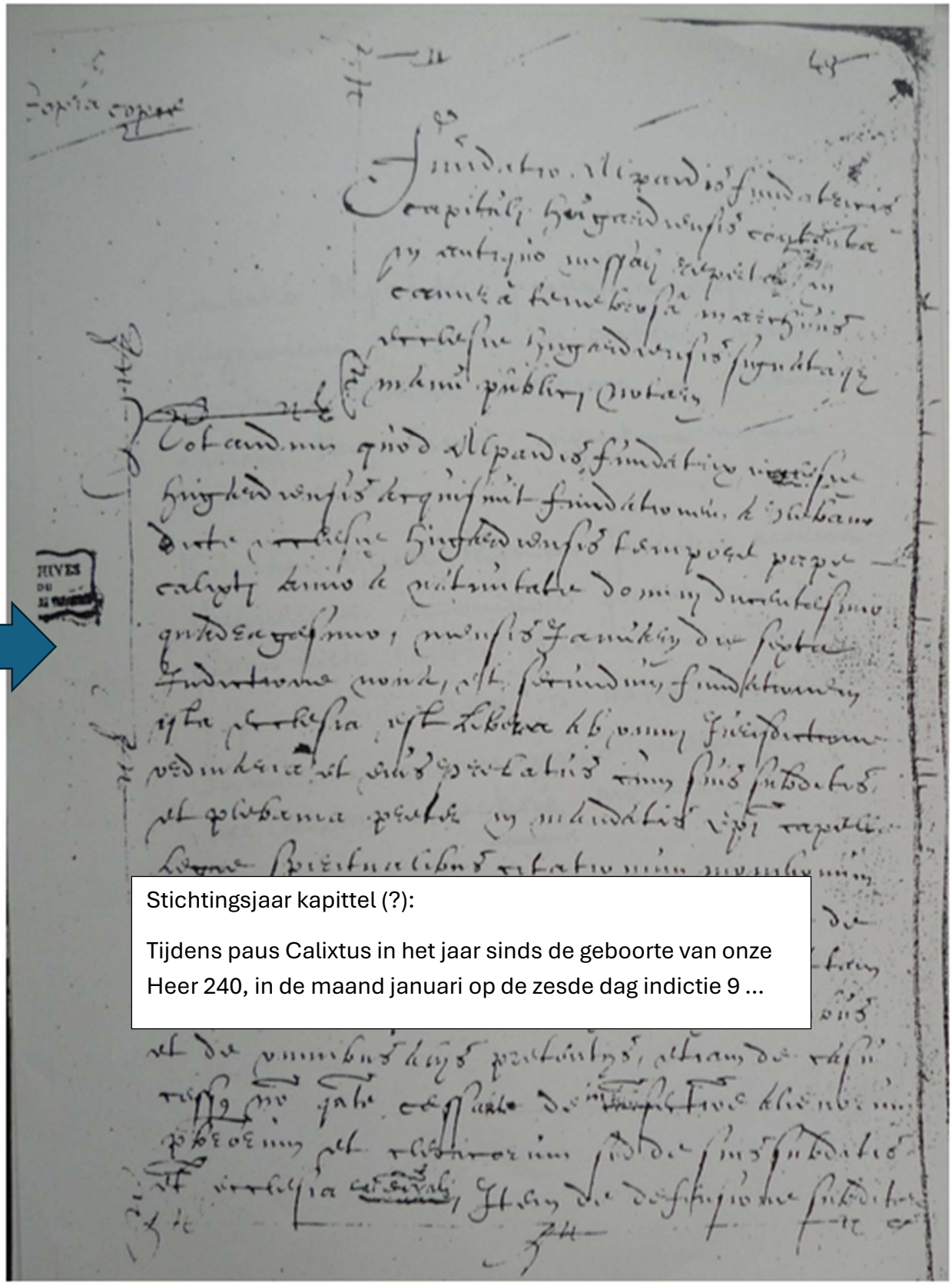

Stichtingsjaar kapittel (?):

Tijdens paus Calixtus in het jaar sinds de geboorte van onze Heer 240, in de maand januari op de zesde dag indictie 9 …

(Het kapittel werd gesticht) door Alpaidis, gravin douairière van Brugeron/ Brunengeruz,

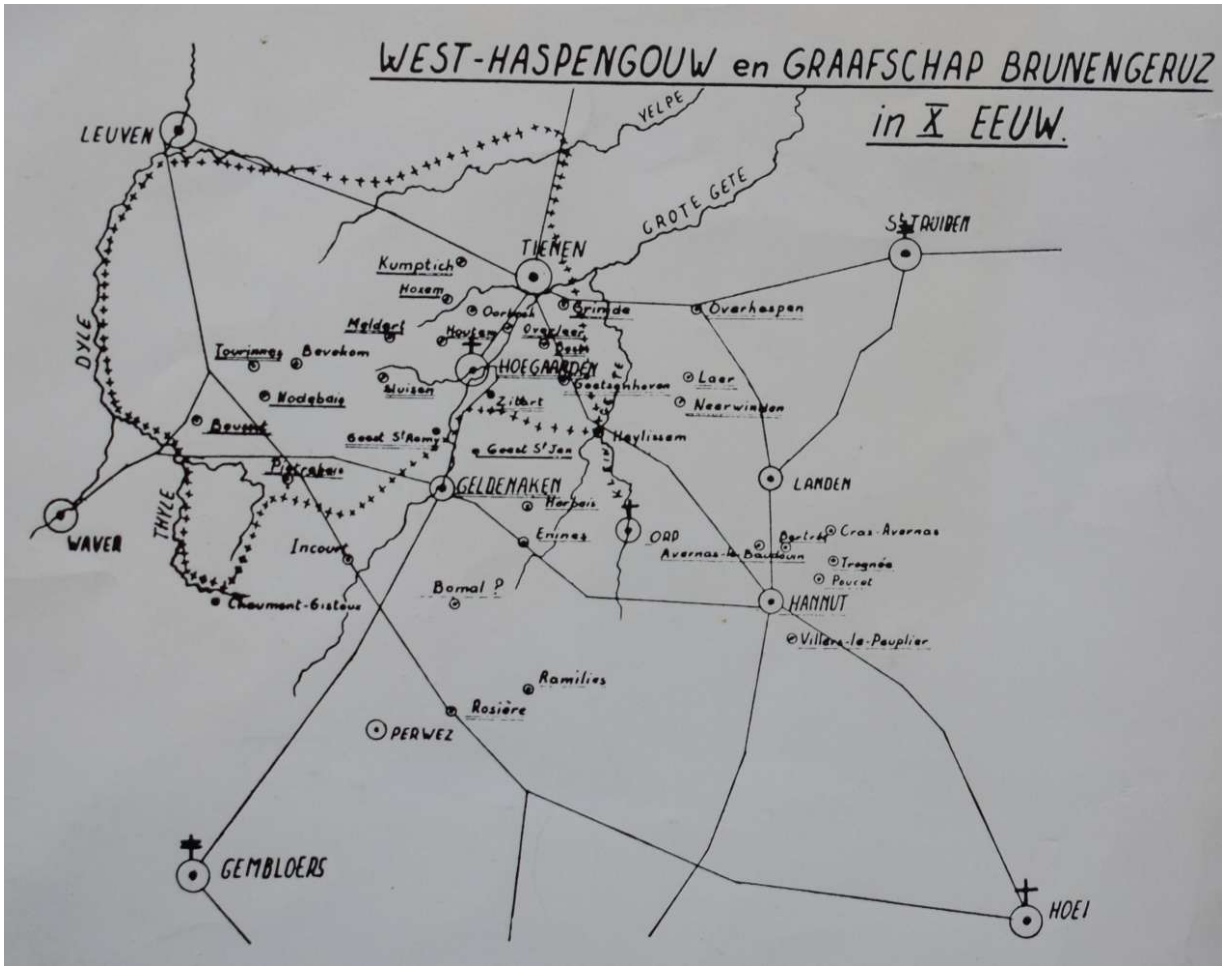

Het graafschap Brunengeruz naar een tekening uit de 19e eeuw
Eén van de drie graafschappen in Haspengouw in de 10e eeuw.

491 jaar na de verlening van de vrijheidskeure aan Hoegaarden door Prinsbisschop Jan IV van Vlaanderen, zoon van Gwijde van Dampierre en Mahaut van Bethune

De keure is van 1289 en het gemeenschappelijk gemeentezegel van 1290

Deze keure, officieel document verleend door de prins-bisschop met een aantal rechten voor de Hoegaardiers gekoppeld aan verplichtingen:

> De Hoegaardiers worden beschouwd als ***volwaardige burgers van het Luikse Vaderland***, en zijn enkel ***verantwoording verschuldigd aan de eigen rechtbank en die van Luik,*** en dit met *behoud van alle al verworven voorrechten*!

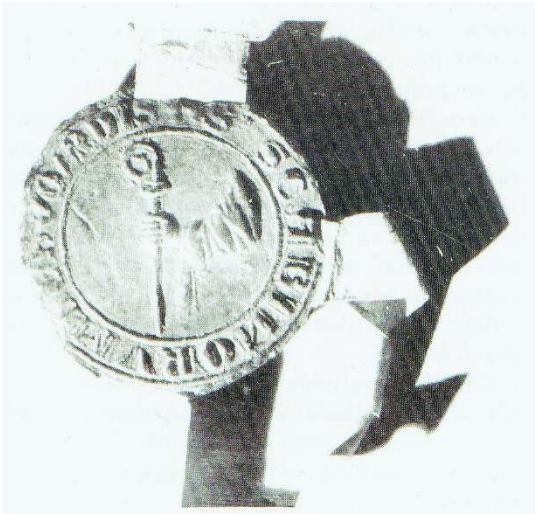

Het GEMEENSCHAPPELIJK gemeentezegel

Dezelfde beeltenis van bisschopsarm met staf en manipel staat nog altijd in het wapenschild van Hoegaarden

(randschrift) 'S(igillum) scabinorum de Hugardis' (zegel van de schepenen van Hoegaarden)

-**het bestuursapparaat** bestond uit wat men noemde de **'*Regentie*'** of de schepenbank, een college van 7 man, waaronder een **'m*eier*'** en de **'*greffier*'** of secretaris en 5 schepenen, die in feite het dorp bestuurden, en tevens rechter speelden over kleine geschillen, en erfenissen en kopen regelden.
Het grote verschil met nu: niet verkozen, maar rechtstreeks voor het leven benoemd en aangesteld door de Luikse overheid.

-de ***raad van gezworenen***, dat waren notabelen van het dorp, voor één jaar verkozen, die hun advies mochten uitbrengen in alle dorpsaangelegenheden en belast waren met de uitvoering van de getroffen maatregelen. In hun midden werd de **'burgemeester'** verkozen, die in feite niets anders was dan de rentmeester der gemeentegoederen en tevens de belastingontvanger.

Gedurende heel de 18de eeuw werd Hoegaarden bestuurd door een kliek rijke brouwers die wisten hoe ze het bestuur van de gemeente in eigen familie moesten houden. Een vooraanstaande familie, de secretarisfamilie Sweerts had alle teugels in handen en bepaalde de politiek van Hoegaarden, tot jaloersheid van anderen, maar ze deed het goed.

J. Vander Velpen, Geschiedenis van Hoegaarden, 1959 en 1981²

Negen dagen na het overlijden van keizerin Maria Theresia (Wenen 13/05/1717-29/11/1780), keizerin van Oostenrijk, koningin van Hongarije, enz

Familieportret met haar oudste kinderen (1776)
(zij had veertien volwassen geworden kinderen)
Uierdt rechts, leuend op haar stoel Jozef II haar opvolger (1780-1790)

Studiebeurs is directe aanleiding om de Confrérie op te richten.

‘Zoals onze nonkel zaliger
pastoor-deken Henricus Peeters *(Hoeg.29.03.1667 -10.10.1741)*
het gewild heeft bij de stichting van de studiebeurzen, bijgevoegd bij zijn testament van 12 december 1739’

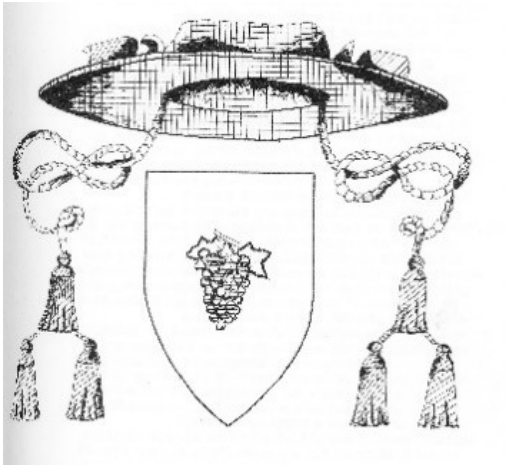

Grafsteen Henricus Peeters in de kerk **Wapenschild Peeters als landdeken**

De eersten die hij legeerde te mogen genieten van zijn stichting waren zijn petekinderen Henricus Van Nerum en Henricus Hoebancx, de oudste zonen van de eerste twee gezinnen. Zij mochten de beurs 10 jaar houden.
Als onmiddellijke plaatsvervangers duidde hij de oudste zonen aan van Servaes en Hubert Sweerts om de studiebeurs over te nemen als één van de genotheffers zou afvallen. De beurs mocht in dat geval gehouden worden voor de duur van de lagere school en dan gedurende 12 jaar in de hogere studies. Hieruit blijkt dat de volgende kandidaten moesten wachten tot de beurs volledig of gedeeltelijk vrij kwam zodat men feitelijk mocht spreken van twee beurzen.

(De beurs moest gedurende vijf generaties, te tellen vanaf de kleinkinderen Catharina Peeters, in de familie blijven; daarna konden alle kinderen in Hoegaarden geboren ervan genieten … en de beurs bestaat nog altijd!)

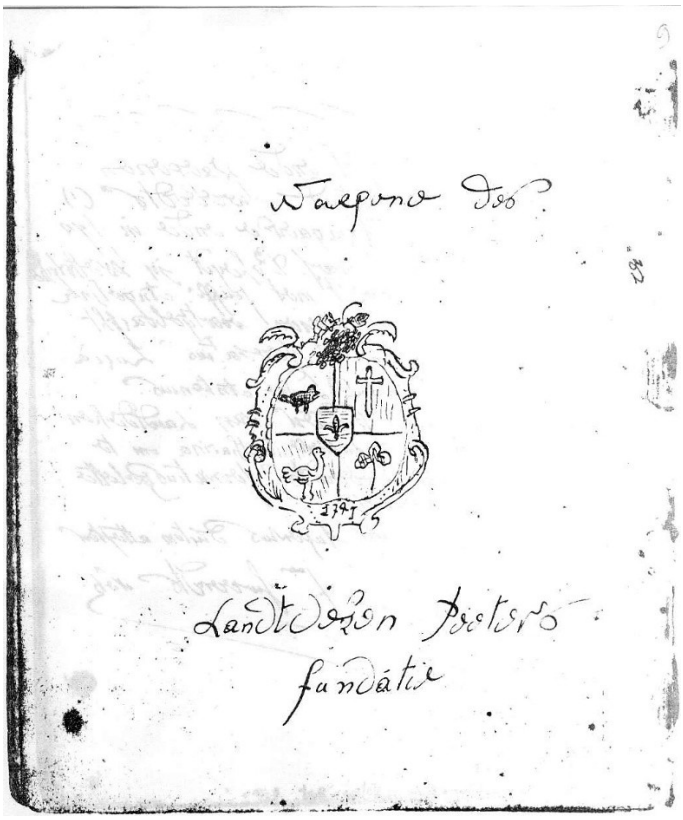

Tweede helft 18e eeuw, het wapen van de beursstichting, bekroond met de druiventros uit het wapen Peeters

Afschrift gemaakt door notaris Renier Joseph Lintermans, notaris publicus et institutus Leodiensis

(Het testament) is inderdaad uitgevoerd is op 9 december 1741 = stichtingsdag van de Confrérie; Henricus Peeters was overleden de 10e oktober 1741.

toen Georges Louis de Berghes (Brussel 05/09/1662-Luik 05/12/1743) prins-bisschop was; hij was gedurende 20 jaar prins-bisschop van Luik (1723-1743).

Deze codicil is opgesteld in het bijzijn van delegaties uit de families Servaes Sweerts, Van Nerum, Hubertus Sweerts, Henri Hoebancx, Struys, Michiels, Lowet, Vandertaelen, Lintermans, Vandermolen en Hendrickx, die elk een afschrift krijgen, evenals de mombaarvader

Ogesteld door en gedeponeerd bij notaris Schepers

Merk op: de juiste en volledige benaming van onze Confrérie

Op 9 december 1780 zijn alle 5 de familiegilden opgericht en opgenomen

In de schoot van de

Edele Confrérie der V Notabele Geslachten van Hoegaarden

Om tot in der eeuwigheid te blijve[illegible]oortbestaan.

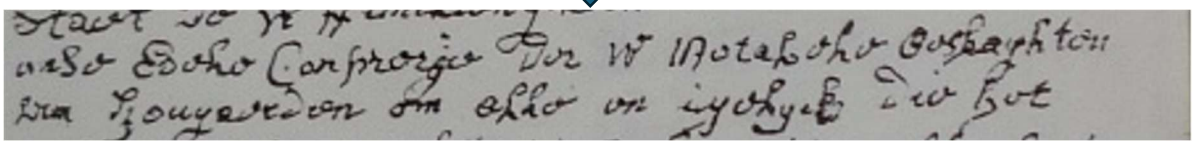

(Codicil van 1780)

Onse Edele Confrerie der V Notabele Geslaghten Van Hougaerden

Het opzoekingswerk werd mogelijk gemaakt en begeleid, met dank voor de precieuze hulp, van Rijksarchivaris Carlos Wyffels (Algemeen Rijksarchief-Brussel)

Op zaterdag 10 maart 1979 kwam **Carlos Wyffels,** algemeen rijksarchivaris en hoger beschermheer van het museum naar Hoegaarden om er tot ridder te worden geslagen in '*Die Edele Orde vanden Moutstock*'.

Hij schonk toen aan het museum een reproductie van een door bisschop Notger gezegelde akte uit 980. Deze oorkonde bevestigde de door het Rijksarchief gecontroleerde documenten der V Geslachten van Hoegaarden nopens de stichting van het kapittel.

Wyffels stelde het museum ook in contact met het Huis van de Koning, waardoor een stamboomfragment werd bekomen uit het archief van Koningin Elisabeth over de afstamming van Alpaidis uit het *Huis der Karolingen*.

Ridderverheffing 10 maart 1979 als dank voor zijn medewerking bij de controle van het Codicil en het begeleiden van ons werk in het ARA.

Carlos Urbain Wyffels (Gentbrugge, 03/01/1922 - Veurne, 13 /12/ 2003)
Belgisch historicus en algemeen rijksarchivaris van 1968 tot 1987.

Carlos Wyffels studeerde vanaf 1942 aan de Rijksuniversiteit Gent, waar hij Hans Van Werveke als leermeester had. Zijn doctoraatsverhandeling had als onderwerp *De oorsprong der ambachten in Vlaanderen en Brabant*. In 1948 werd hij aangesteld als archivaris-paleograaf in het Rijksarchief te Gent. Twintig jaar later werd hij benoemd tot algemeen rijksarchivaris, een positie die Internationale hij zou vervullen tot aan zijn pensionering in 1987.

-Plaatsvervangend lid (1971), gewoon lid en secretaris-penningmeester (1979-1981) en erelid van de **Koninklijke Commissie voor Geschiedenis**
-Lid van de raad van beheer (1969-) en lid van het bureau (1980-) van het **Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek**
-Lid van het beheerscomité van het **Fonds voor Kollektief Fundamenteel Onderzoek**
-Lid van de **Commissie voor de uitgave der oude wetten en verordeningen van België**
-Corresponderend lid (1970-1974), werkend lid (1974-1997) en erelid (1997-2003) van de **Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten**
-Lid van de **Internationale Archiefraad**, naderhand als voorzitter.

Hij was grootofficier in de **Leopoldsorde**, Commandeur in de **Orde van Kunsten en Letteren,** Commandeur in de **Orde van de Eikenkroon** en **Kruis van Verdienste I**. Klasse in de **Orde van Verdienste van de Bondsrepubliek Duitsland.**

De Leopoldsorde (Frans: Ordre de Léopold) is een van de drie (vroeger vijf) nationale **Belgische orde**n, naast de Kroonorde en de Orde van Leopold II. De orde is de belangrijkste en hoogste Belgische onderscheiding.[1] De leden van de Leopoldsorde zijn verenigd in de Vereniging van de Leopoldsorde.

De Franse Orde van Kunst en Letteren (**Frans:** "Ordre des Arts et des Lettres") werd op 2 mei 1957 ingesteld ter onderscheiding van verdienste op het gebied van kunst en letterkunde. Bij de grote hervorming van het Franse ordestelsel van 1 januari 1964 werd deze orde, anders dan vijftien andere ministeriële orden van de Vierde Republiek, niet afgeschaft om door de Nationale Orde van Verdienste te worden vervangen.

De Orde van de Eikenkroon (Letzeburgs en Frans: Ordre de la couronne de Chêne, Duits: "Orden der Eichenkrone") is een orde van het groothertogdom **Luxemburg**. De groothertog van Luxemburg is de grootmeester van de orde.

De Orde van Verdienste van de Bondsrepubliek Duitsland (Duits: Verdienstorden der Bundesrepublik Deutschland) is de enige orde van Verdienste van Duitsland en is op 7 september 1951 door bondspresident Theodor Heuss ingesteld. De orde verving de door de nationaalsocialisten ingestelde orden als de Duitse Orde en de Orde van de Duitse Adelaar.

Het Kruis van Verdienste is bestemd voor **Nederland**ers en niet-Nederlanders die zich in verband met vijandelijke actie door moedig en beleidvol optreden hebben onderscheiden en daarmee het belang van het koninkrijk hebben gediend. De onderscheiding wordt toegekend door de koning.

Alle inlichtingen uit het codicil, zowel de namen als de genealogische gegevens, data en tijdstippen zijn juist bevonden.

Twee punten van dispuut zijn het benaderend stichtingsjaar van het kapittel en de afkomst van Alpaidis.

De genealogische notities

van dokter J.B. Van Nerum

(Hoeg. 1808-Jauche 1887)

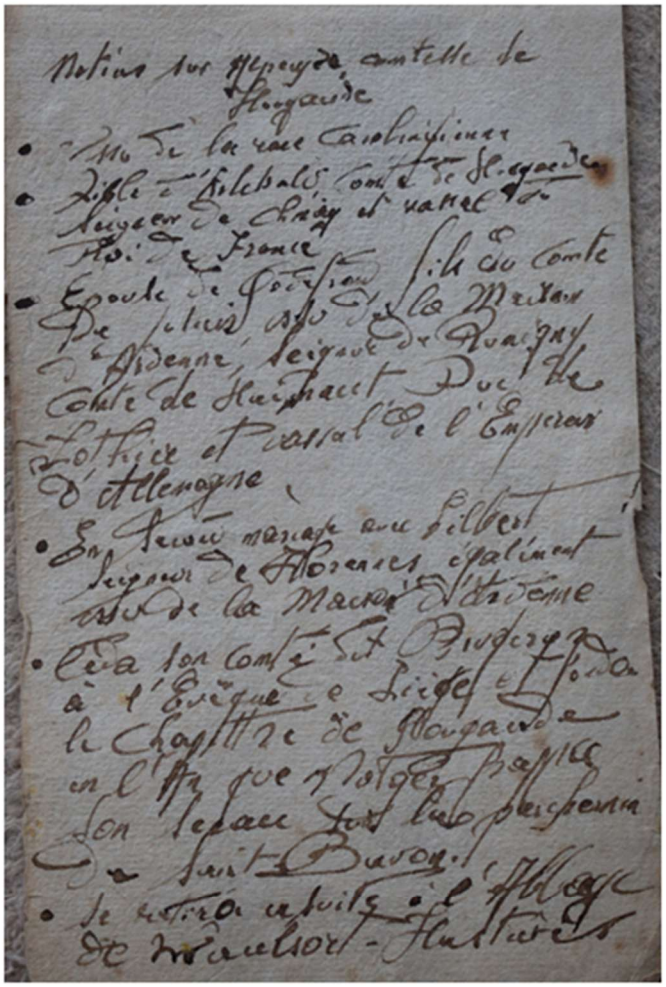

Hougaerde

° *Issu de la race Carolingienne.*
° *Fille d'Erlebald, Comte de Hougaerde, Seigneur de Chimay et vassal du Roi de France.*
° *Epouse de Godefroid, fils du Comte de Juliers, issu de la Maison d'Ardenne, Seigneur de Rumigny, Comte de Hainaut, Duc de Lothier et vassal de l'Empereur d'Allemagne.*
° *En second mariage avec Eilbert, Seigneur de Florennes également issu de la Maison d'Ardenne.*
° *Céda son Comté, dit Brugeron à l'Evêque de Liège et fonda le Chapittre de Hougaerde en l'An que Notger frappa son sceau sur le parchemin de Saint-Bavon.*
° *Se retira ensuite à l'Abbaye de Waulsort-Hastière,*

Vertaling

Notities over Alpaidis, gravin van Hoegaarden

° Afstammelinge van de Karolingers.
° Dochter van Erlebald, Graaf van Hoegaarden, heer van Chimay en vazal van de Franse Koning.
° Echtgenoot van Godfried, zoon van de Graaf van Julich uit het Huis der Ardennen, Heer van Rumigny, Graaf van Henegouwen, Hertog van Lotharingen en vazal van de Duitse Keizer.
° Huwde een tweede maal met Eilbert, Heer van Florennes en eveneens uit het Huis der Ardennen.
° Schonk haar Graafschap Brunengeruz aan de Luikse bisschop en stichtte het Hoegaardse kapittel in het jaar dat Notger zijn zegel hing aan het 'perkament' van Sint-Bavo.
° Trok zich dan terug in de abdij van Waulsort-Hastière,

De genealogische notities

van dokter J.B. Van Nerum
(Hoeg. 1808-Jauche 1887)

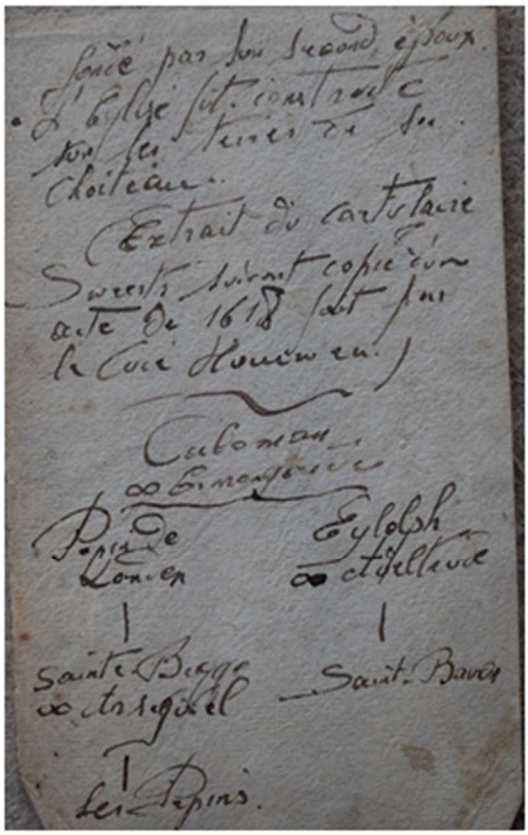

fondé par son second époux.
° L'Eglise fût construite sur les terres de son château.
(Extrait du cartulaire Sweerts suivant copie d'un acte de 1618 fait pour le Curé Hauwen.)

Vertaling
Gesticht door haar tweede echtgenoot.
° De kerk werd gebouwd op het domein van haar kasteel.
(Uittreksel uit het Cartularium Sweerts naar een kopie van een akte uit 1618 aangemaakt voor pastoor Hauwen.

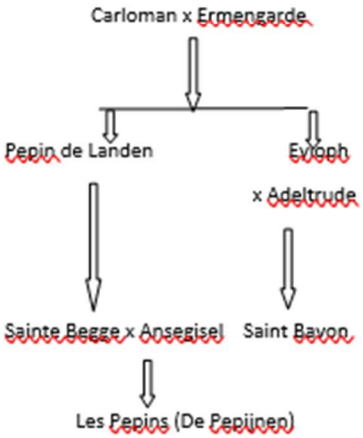

Geschilderd portret 1853

Over het codicil

Een codicil is geen alleenstaand document. Het is een bijvoegsel bij een testament of stichtingsakte of dergelijke.
Hier is het een *acte tot staatkoming (*tot in gang stelling) van de 5 familiegilden in de schoot der V Geslachten.

Het ging gepaard met een *annexe van uitvoerderinghe*. Tot heden blijft deze onvindbaar.

Minuten van het notariaat Schepers zijn bewaard uit de jaren 1785-1796, de vorige jaren ontbreken totaal. (1796 einde van het notariaat ancien regime, afschaffing door het Franse regime).

De mombaarvader was pastoor-deken Henri Sweerts, (schoon)broer van de vijf stichters van de familiegilden.

De uiterlijke kenmerken

Het Algemeen Rijksarchief heeft het codicil getest op de uiterlijke kenmerken en bevestigd dat zowel papier als schrift en wijze van opstelling dateren uit de 18e eeuw.
De enige opmerking is dat de auteur ervan wel een verouderd schrift heeft gebruikt.

opmerking:
de opsteller gebruikte het zelfberekeningsstelsel in de plaats van de juiste jaarvermelding. ‘X *jaren na* …’, zoals vroeger de gewoonte was.

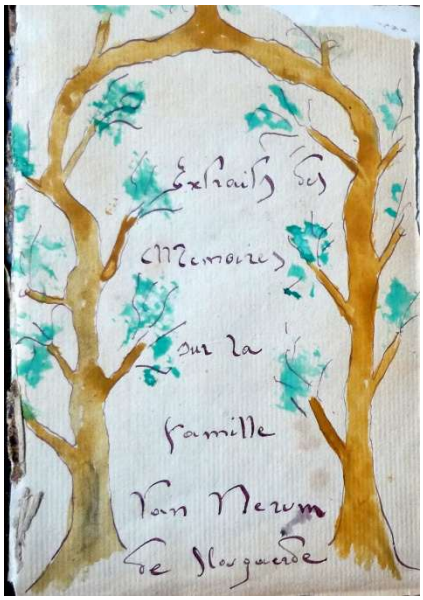

Over de fac-similatie

in de 'Mémoires' van Elisabeth Van Nerum

Constant Vandertaelen (Leuven 1803-Hoeg. 1856) x Elisabeth Van Nerum (Hoeg. 1808-1883)

Préface

Sur demande de mon oncle Henri et suivant un dernier désir de feu mon père, j'ai commencé en 1828 à rassembler les mémoires de famille. Ce travail fut entreprit par suite d'une décision du conseil de la Confrérie, dit *le lis d'or* et à l'occasion de son 50me anniversaire. Ces mémoires ont été dressées à l'aide des notes déjà établies antérieurement par les membres du dit conseil et en collaboration étroite avec le Dr Van Nerum et d'autres apparentés. Un pèlerin de passage les a inscrit en caractères d'art sur du parchemin et furent présentées à la famille en 1838. **Mais lors d'un incendie survenu en 1854 la partie majeure de ce chef-d'œuvre fut détruite par les flammes**. Une partie minime seulement a pu être reconstituée avec l'aide de Mr. le curé. En 1874 après avoir fait acter mon testament, ces notes ont été recopiés en plusieurs exemplaires, dont copie fut remise à chaque branche de notre famille, lors de l'assemblée de la confrérie. Mon successeur Edouard Van Nerum a promis solennellement de compléter ces mémoires et de les remettre à la future génération. Ainsi fut fait à Hougaerde le 12.XII de l'an 1874, suivant les dernières volontés de nos ancêtres et que cela soit respectée à travers les siècles.

Voorwoord

Op vraag van mijn oom Henri en om tegemoet te komen aan een laatste wens van mijn vader zaliger, ben ik in 1828 begonnen met de herinneringen aan onze familie te verzamelen. Dit werkje was een gevolg van een beslissing van de raad van de confrérie van de gulden lelie, bij zijn 50-jarig bestaan. Deze memoires werden opgemaakt aan de hand van notities die al vroeger waren gemaakt door de leden van genoemde raad en in nauwe samenwerking met Dokter Van Nerum en andere verwanten. Een doortrekkende pelgrim heeft ze in kunstige letters op perkament overgeschreven en ze werden aan de familie aangeboden in 1838. Maar als gevolg van een brand in 1854 is het grootste deel van dit werk verloren gegaan. Een miniem deel maar is kunnen hersteld worden met behulp van Mijnheer Pastoor. Nadat ik in 1874 mijn testament had neergelegd zijn deze notities in verschillende exemplaren overgeschreven en gegeven aan elke tak van onze familie tijdens de bijeenkomst van de confrérie. Edouard Van Nerum, mijn opvolger, heeft plechtig beloofd deze memoires te vervolledigen en ze door te geven aan de volgende generatie. Zo geschiedde te Hoegaarden op 12 december van het jaar 1874, zoals onze voorouders het hebben gewild en moge dit eeuwig gerespecteerd worden.

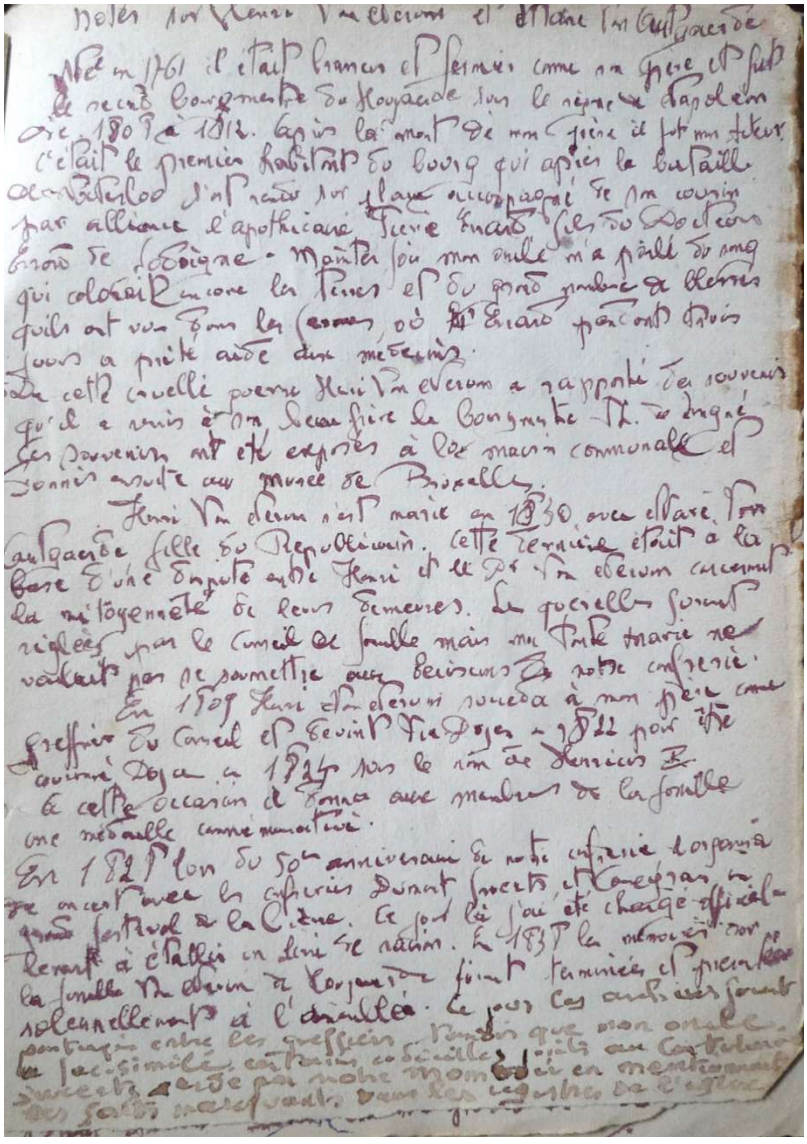

En 1838 les mémoires sur la famille Van Nerum de Hougaerde furent terminées et présentées solennellement à l'assemblée. Ce jour les archives furent partagées entre les greffiers, tandis que mon oncle a fac-similé certains codicilles joints au cartulaire Sweerts gardé par notre momboir en mentionnant des faits marquants dans les registres de l'église.

In 1838 was ik klaar met de memoires van de familie Van Nerum van Hoegaarden en het resultaat werd plechtig voorgesteld aan de vergadering. Die dag werden ook de archieven verdeeld tussen de verschillende griffiers, terwijl mijn oom een aantal codicils, gehecht aan het cartularium Sweerts dat bewaard werd door onze mombaarvader, overschreef en de markantste feiten vermeldde in de registers van de kerk.

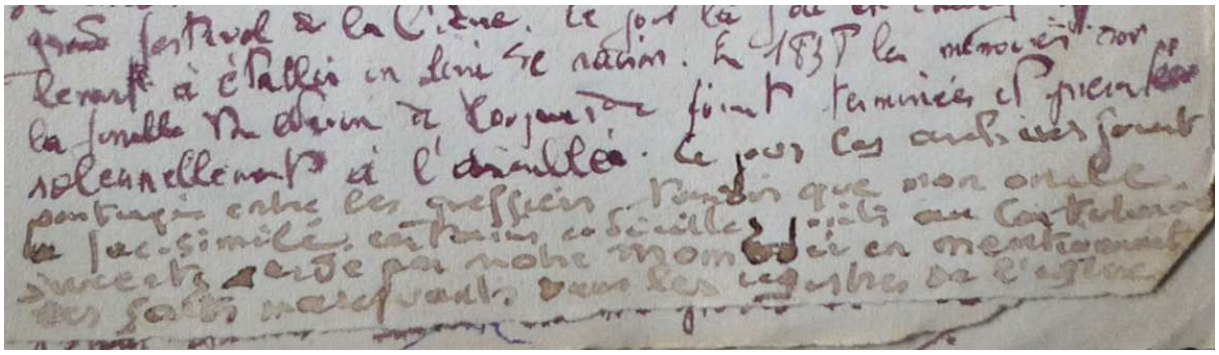

Notes sur Henri Van Nerum et Marie Van Autgaerde(n).
Né en 1761 il était brasseur et fermier comme son père et fut le second bourgmestre de Hougaerde sous le règne de Napoléon de 1808 à 1812. Après la mort de mon père il fut mon tuteur. C'était le premier habitant du bourg qui après la bataille de Waterloo s'est rendu sur place accompagné de son cousin par alliance l'apothicaire Pierre Evrard, fils du docteur Evrard de Jodoigne. Maintes fois mon oncle m'a parlé du sang qui colorait encore les terres et du grand nombre de blessés qu'ils ont vus dans les fermes, où Evrard pendant trois jours a prêté aide aux médecins.
De cette cruelle guerre Henri Van Nerum a rapporté des souvenirs qu'il a remis à son beau frère le bourgmestre Ph. de Zangré. Ces souvenirs ont été exposés à la maison communale et donnés ensuite au musée de Bruxelles.
Henri Van Nerum s'est marié en 1830 avec Marie Van Autgaerden, fille du Républicain. Cette dernière était à la
base d'une dispute entre Henri et le Dr. Van Nerum concernant la mitoyenneté de leurs demeures. Les querelles furent
réglées par le conseil de famille mais ma tante Marie ne voulait pas se soumettre aux décisions de notre confrérie.
En 1809 Henri Van Nerum succéda à mon père comme greffier du conseil et devint Vice-Doyen en 1822 pour être
couronné Doyen en 1824 sous le nom de Henricus I. A cette occasion il donna aux membres de la famille une médaille commémorative.
En 1828 lors du 50me anniversaire de notre confrérie il organisa en concert avec les confréries Dumont, Sweerts et Coenegras un grand festival de la bière. Ce jour-là j'ai été chargé officiellement à établir un livre de raison. **En 1838 les mémoires sur la famille Van Nerum de Hougaerde furent terminées et présentées solennellement à l'assemblée. Ce jour les archives furent partagées entre les greffiers, tandis que mon oncle a fac-similé certains codicilles joints au cartulaire Sweerts gardé par notre momboir en mentionnant des faits marquants dans les registres de l'église.**

Notities over Henri Van Nerum en Marie Van Autgaerden.

Geboren in 1761 was hij brouwer en landbouwer zoals zijn vader en hij werd van 1808 tot 1812 de tweede burgemeester van Hoegaarden onder het bewind van Napoleon. Hij werd mijn voogd na het overlijden van mijn vader. Hij was de eerste inwoner van Hoegaarden die na de slag van Waterloo samen met zijn aangetrouwde kozijn, apotheker Pierre Evrard, zoon van dokter Evrard van Jodoigne, naar het slagveld is gereden. Ontelbare keren heeft mijn oom mij verteld over het bloed dat de grond kleurde en over de talloze gewonden die zij in de boerderijen hebben gezien, waar Evrard drie dagen lang de dokters geholpen heeft. Henri Van Nerum heeft van deze bloedige oorlog souvenirs meegebracht die hij aan zijn schoonbroer, burgemeester Ph. de Zangré gaf. Deze souvenirs werden tentoongesteld in het gemeentehuis en daarna aan het museum van Brussel geschonken. Henri Van Nerum trouwde in 1830 met Marie Van Autgaerden, dochter van de Republikein. Zij was er de oorzaak van dat Henri en Dokter Van Nerum ruzie maakten over de scheidingslijn tussen hun woonsten. De familieraad loste het dispuut op maar mijn tante Marie wou geen vrede nemen met de beslissing door onze confrérie genomen.

In 1809 volgde Henri Van Nerum mijn vader op als griffier van de raad en hij werd Onderdeken in 1822 en tenslotte tot Deken gekroond in 1824 als Henricus I. Bij deze gelegenheid schonk hij een herinneringsmedaille aan de familieleden.

Bij de 50ste verjaardag van onze gilde organiseerde hij samen met de gilden Dumont, Sweerts en Coenegras een groot bierfestival. Die dag werd ik officieel aangesteld om een familiekroniek op te stellen.

In 1838 was ik klaar met de memoires van de familie Van Nerum van Hoegaarden en het resultaat werd plechtig voorgesteld aan de vergadering. Die dag werden ook de archieven verdeeld tussen de verschillende griffiers, terwijl mijn oom een aantal codicils, gehecht aan het cartularium Sweerts dat bewaard werd door onze mombaarvader, overschreef

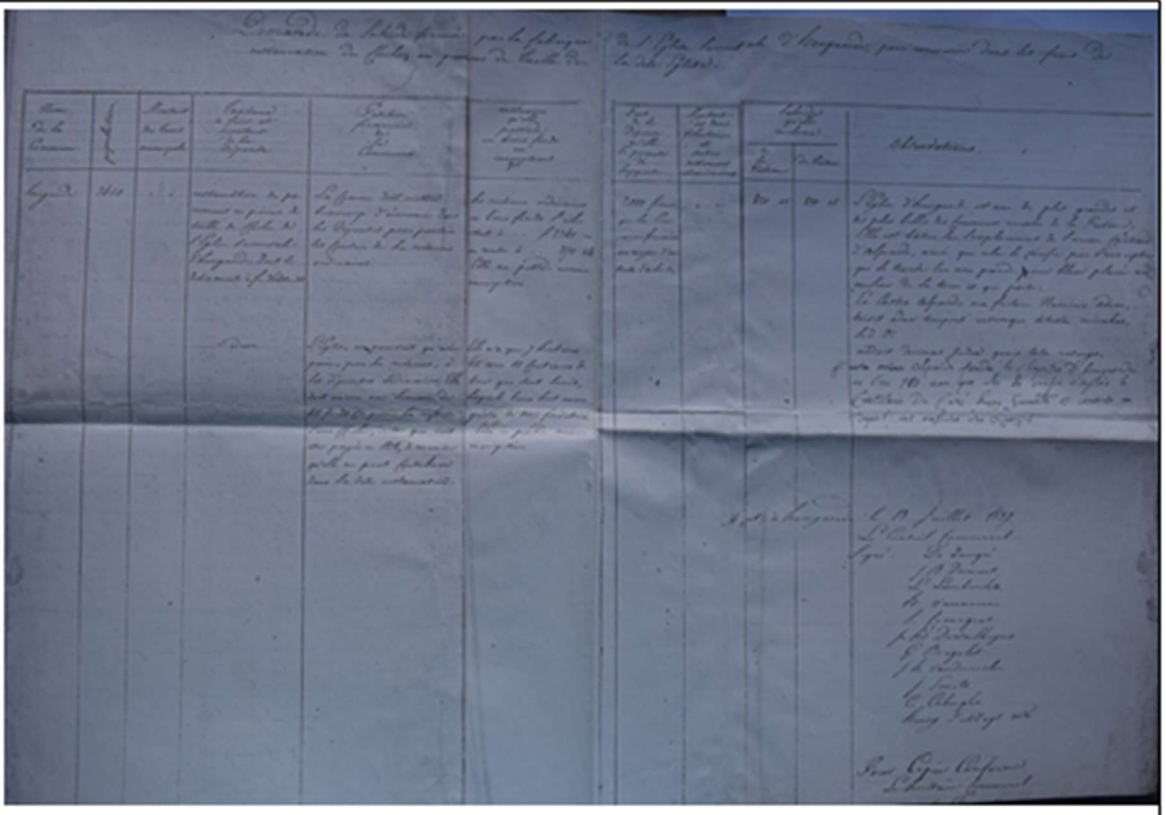

Bevestigingsschrift van 1837

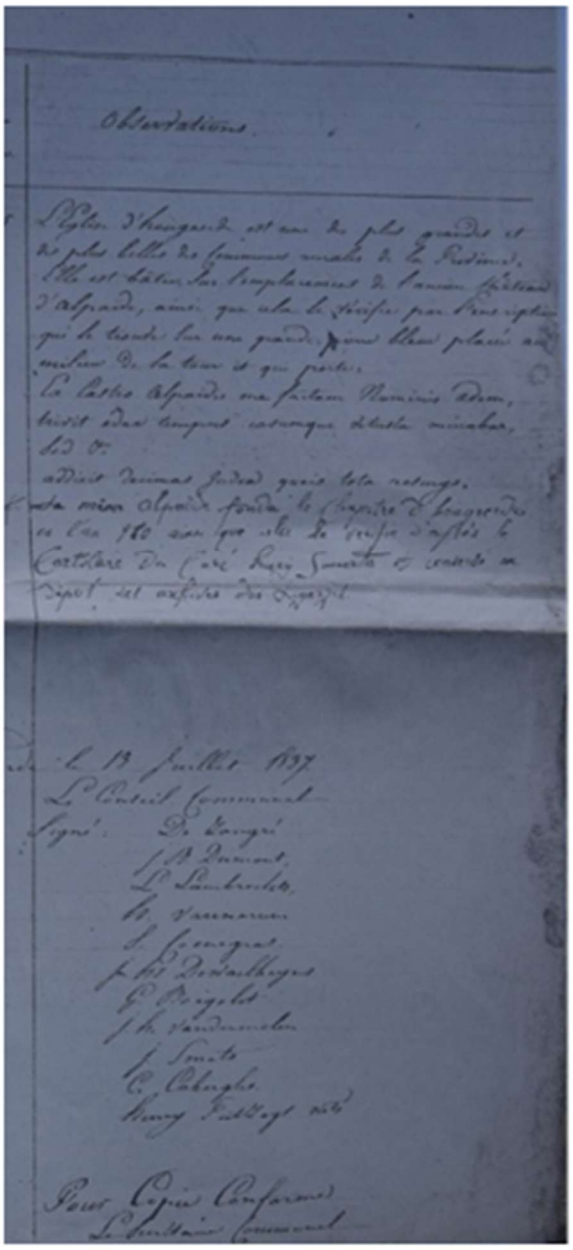

Observations.

L'Eglise d'Hougaerde est une des plus grandes et des plus belles des communes rurales de la Province. Elle est bâtie sur l'emplacement de l'ancien château d'Alpïde, ainsi que cela se vérifie par l'inscription qui se trouve sur une grande pierre bleue placée au milieu de la tour et qui porte :

Ex castro Alpaydis me factam numinis aedem
Trivit edax tempus casumque vetusta minabar
Sed
Addixit decimas judex queis tota resurgo

La même Alpaïde fonda le Chapitre d'Hougaerde en l'an 980 ainsi que cela se vérifie d'après le Cartulaire de Curé Henrij Sweerts et conservé au dépôt des archives des Lignages.

A Hougaerde le 13 Juillet 1837
Le co-nseil communal
Signé : De Zangré
J.B. Dumont
L. Lambrechts
H. Vannerum
S. Coenegras
J.H. Dewaelheyns
G. Boigelot
J.H. Vandermolen
J. Smets
C. Caberghs
Henry Putzeys nots

Pour Copie Conforme, le Secrétaire Communal,

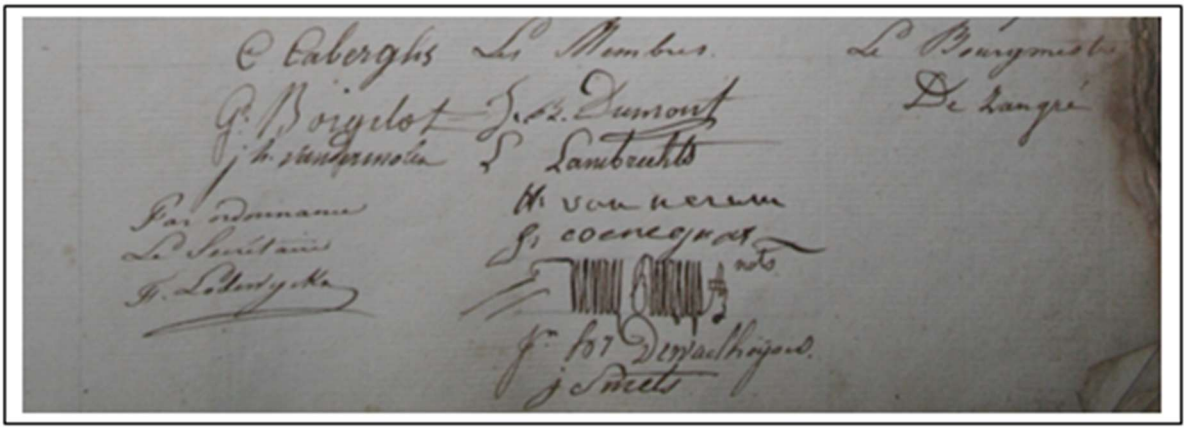

Vóór Vander Velpen in 1959 schreef Alphonse Wauters de allereerste 'Geschiedenis van Hoegaarden' in 1876

Alphonse Wauters (Brussel 13/04/1817-01/05/1891), archivaris van de stad Brussel

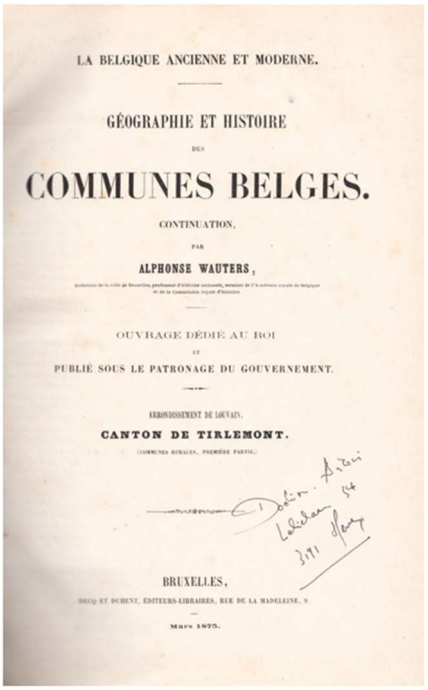

LA BELGIQUE ANCIENNE ET MODERNE.

GÉOGRAPHIE ET HISTOIRE

DES

COMMUNES BELGES.

CONTINUATION,

PAR

ALPHONSE WAUTERS,

OUVRAGE DÉDIÉ AU ROI

ET

PUBLIÉ SOUS LE PATRONAGE DU GOUVERNEMENT.

ARRONDISSEMENT DE LOUVAIN.

CANTON DE TIRLEMONT.

BRUXELLES,

Mars 1875.

Hij was zoon van Jean Baptiste Wauters (Jauche 1781-Brussel 1843) en van Victoire Nathalie Arnould (Avesnes/Frankrijk 1776-Brussel 1849).
Grootvader Jean Baptiste Wauters, de Oude (Jauche 1739-1803) trouwde met Anne Marie Villégia (Piétrain)
Zijn overgrootouders Jean Wauters en Marie Josephe Massart woonden eveneens in Jauche.

Hij werd in 1842 benoemd tot directeur van het archief van de stad Brussel en vanaf 1862 was hij lid van de Koninklijke Academie voor Geschiedenis (opgericht in 1834) en hij werd secretaris-schatbewaarder van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis, voorzitter van de Commissie voor Nationale Biografie en van de Koninklijke Vereniging voor Archeologie.

Hij is auteur van talrijke geschiedkundige bijdragen waaronder
-Atlas pittoresque des chemins de fer de la Belgique (1839)
-Histoire civile, politique et pittoresque de la ville de Bruxelles (1843-1845)
-Histoire des environs de Bruxelles (1855-1857, vier delen)
-Le duc Jean Ier et le Brabant sous le règne de ce prince (1267-1294) (1862)
-Les tapisseries bruxelloises (1878)
-La Belgique ancienne et moderne. Géographie et histoire des communes belges, samen met Jules Tarlier (Brussel 1825-1870), onvoltooid (1864- ...)
- ...

CONDITIONS DE LA PUBLICATION.

La Belgique ancienne et moderne formera dix parties : les neuf premières parties seront consacrées aux neuf provinces; la dixième contiendra une description générale du royaume et un dictionnaire des noms de personnes et de lieux cités dans l'ouvrage.

Dit enorme werk (1859-1887) zal zich uiteindelijk beperken tot de arrondissementen Nivelles/Nijvel en Leuven, en van Leuven zullen alleen de kantons Tienen en Zoutleeuw gepubliceerd worden. Niettemin is de enorme hoeveelheid materiaal een goudmijn voor de plaatselijke geschiedenis

Le prix de souscription sera calculé à raison de trois centimes par page. Afin que l'ouvrage puisse mieux se répandre dans toutes les classes de lecteurs, il sera tiré, de chaque livraison, cent exemplaires qui se vendront séparément, avec une augmentation d'un franc.

La publication commence par le Brabant; les livraisons se succéderont dans l'ordre suivant :

1.	*Canton de*	*GENAPPE,*	*composé de*	15	*communes.*
2.	—	*NIVELLES, communes,*	—	19	—
3.	—	*NIVELLES, ville,*	—	1	—
4.	—	*WAVRE,*	—	24	—
5.	—	*PERWEZ,*	—	18	—
6.	—	*JODOIGNE,*	—	30	—
7.	—	*TIRLEMONT,*	—	20	—
8.	—	*GLABBEEK,*	—	15	—
9.	—	*LÉAU,*	—	11	—
10.	—	*DIEST,*	—	15	—
11.	—	*AERSCHOT,*	—	11	—
12.	—	*LOUVAIN, communes,*	—	30	—
13.	—	*LOUVAIN, ville,*	—	1	—
14.	—	*HAECHT,*	—	12	—
15.	—	*VILVORDE,*	—	15	—
16.	—	*WOLVERTHEM,*	—	13	—
17.	—	*ASSCHE,*	—	16	—
18.	—	*LENNICK-SAINT-QUENTIN,*	—	20	—
19.	—	*HAL,*	—	15	—
20.	—	*IXELLES,*	—	14	—
21.	—	*SAINT-JOSSE-TEN-NOODE,*	—	15	—
22.	—	*MOLENBEEK-SAINT-JEAN,*	—	12	—
23.	—	*BRUXELLES,*	—	1	—
		Total. . .		339	*communes.*

Achterflap deel 'Canton de Wavre', uitgave A. Decq, Rue de la Madeleine, 9, Bruxelles, décembre 1863. (prix : souscripteurs 8.80 Fr., séparément 9.80 Fr.)

Werkwijze van Alphonse Wauters.

Wauters werkte niet alleen. Hij had de hulp van een hele reeks medewerkers die hij slechts terloops of helemaal niet vermeldde in zijn werk.

1. Hij richtte zich in de gemeenten tot vooraanstaande personen, pastoors, secretarissen, archivarissen, en zo meer, die hem volgens een vooropgesteld plan de bekende feiten uit de geschiedenis van hun stad of dorp toestuurden.
2. De geschriften van vroegere historici pluisde hij grondig uit (Gilles d'Orval, Gramaye, Goethals, Oudiette, ...) en bedacht een steekkaartenstelsel waarin alle geraadpleegde geschriften dor hem of zijn medewerkers per gemeente werden gerangschikt.
3. Daarnaast onderzocht hij het archief van het Leenhof van Brabant, de Rekenkamer en het toenmalig Kerkelijk Archief.
4. De archieven in de gemeenten en de parochies zelf bewaard heeft hij meestal niet persoonlijk gezien. Dat werk werd gedaan door zijn plaatselijke medewerkers en correspondenten.
5. Ook het archief van het Aartsbisdom en van de abdijen ontbreken in grote mate in zijn monografieën.
6. Bepaalde gemeenten waarvan de geschiedenis op hem een bijzondere indruk maakte ging hij persoonlijk verkennen. Buiten zijn stad Brussel enen omgeving koesterde hij een speciale voorliefde voor de streek van Jodoigne en Jauche, de bakermat van zijn geslacht. Hij bezocht de grotten van Folx-les-Caves, logeerde enkele dagen bij de familie Quinot-Malève te Jauche en ging toen hij de geschiedenis schreef van het kanton Jodoigne, te rade bij notaris Robert. Zo kwam hij tussen 1875 en 1877 enkele malen naar Hoegaarden want deze 'enclave' in Brabant, die tot het prinsdom Luik had behoord, trok hem aan.

Dokter Jean Baptiste Van Nerum was een persoonlijke vriend van Alphonse Wauters. Hij had hem in verbinding gesteld met een paar plaatselijke correspondenten. Ze hadden zelfs een '*Commission d'enquète historique sur le bourg de Hougaerde'* opgericht waartoe dokter Van Nerum, secretaris François Van Hagendoren, onderwijzer Adolf Debroeck, Henri Vandertaelen en pastoor Decoster behoorden.

Het deel over de geschiedenis van Hoegaarden verscheen in 1876.

Kennis in Hoegaarden, volgens Alphon se Wauters, over de stichting van het kapittel en over gravin Alpaidis ca. 1870?

L'opinion vulgaire attribue la fondation du chapitre d'Hougaerde à Alpaïde, l'une des femmes de Pepin de Herstal.

Mainte tradition circule à ce propos dans le bourg, mais ces traditions ne sont pas anciennes ; elles sont le produit de rêveries étymologiques qui ne supportent pas l'examen.

De viering opgeslagen in het Guldenboek van de Confrérie 1961-1992)

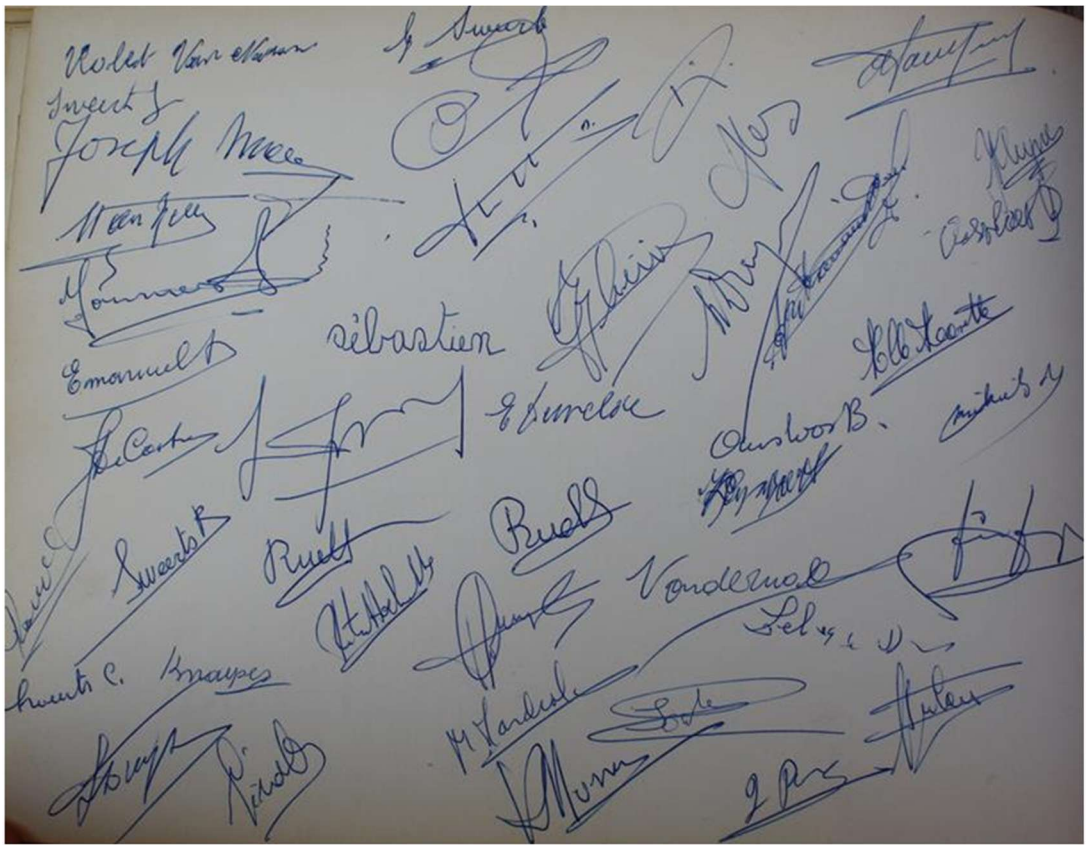

Verzusterings feest met
Rumigny
20-9-1980.

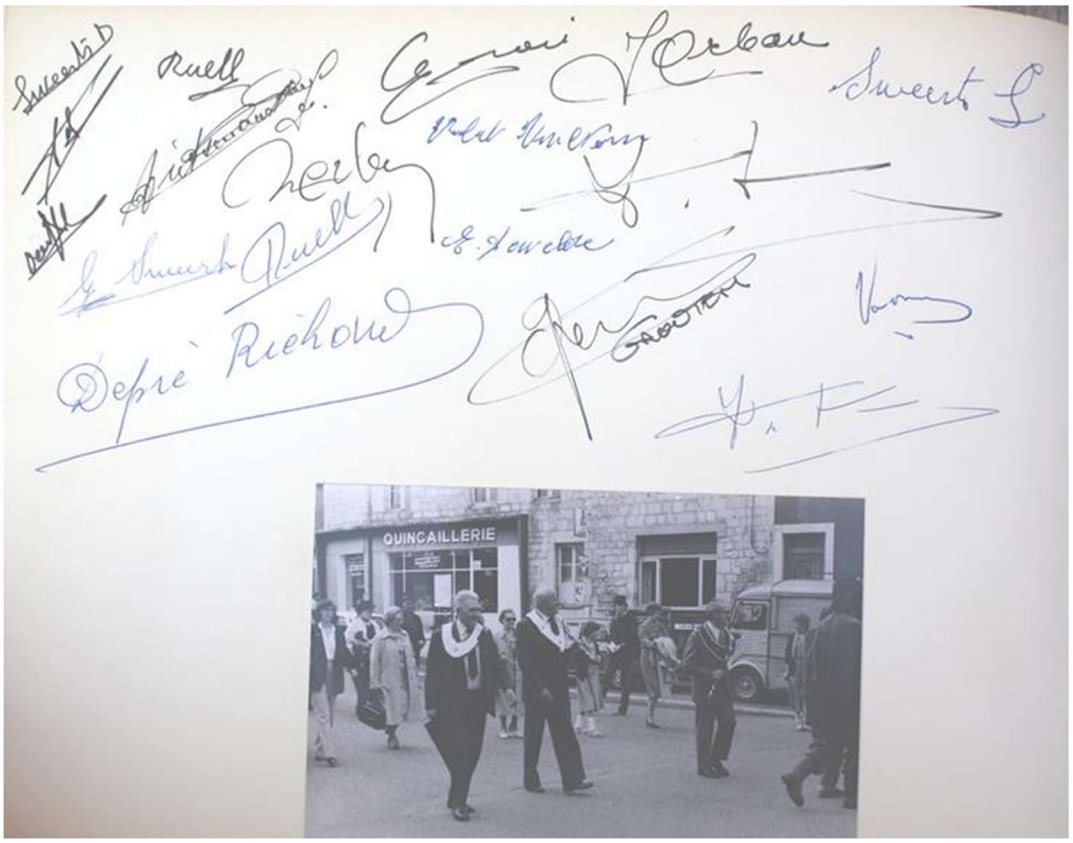
QUINCAILLERIE

Fons Veroeveren, Rik Sweerts, Jef Sweerts, Robert Van Nerum, Octavie Knaepen, Marcel Joseph, Maurice Van Nerum (van links naar rechts)

Het schrijn met aarde uit de verschillende plaatsen

Het gulden boek

Besluit

Vermits Alpaidis als enige stichtster van het kapittel doorgaat, is de stichting gebeurd tussen 977, overlijden van haar 2e echtgenoot en 987, de overdracht van Brunengeruz aan prins-bisschop Notger. In 981 was Alpaidis in de abdij van Waulsort ingetrokken, gesticht door haar tweede echtgenoot (kroniek van de abdij), en ze was er ook weer vertrokken na een incident, echt verhaal of fantasie?). Kwam ze terug in Hoegaarden haar laatste jaren doorbrengen, of ging ze naar Luik en overleed ze er (haar grafsteen lag in de St.-Pauluskerk)?

Zeker is ook dat er een nieuwe kerk gebouwd werd voor het kapittel en het werd er een in 'witte' steen. Noch in Tienen, Leuven, Jodoigne, … was er toen zo'n bouwwerk!

Afkomst van Alpaidis: we kunnen wel zeggen wie Alpaidis niet was, maar omtrent haar ware identiteit kunnen wij alleen maar gissen:

Zij was ofwel de wettige ofwel de natuurlijke dochter van:

1. Graaf Erlebald van Hoegaarden en Alpaidis/Alpais van Frankrijk
   -Alpaïs is een natuurlijke dochter van Karel de Eenvoudige en dan is Alpaidis van Hoegaarden zijn kleindochter
   - Alpaïs van Frankrijk is de (half)zuster van Karel de Eenvoudige en dan is onze Alpaidis zijn kleinnicht
2. Karel de Eenvoudige

(Het Huis van de Koning, de Nationale Bibliotheek, de Bibliotheek van het Legermuseum, deskundigen middeleeuwen van de ULB en de navorsingsdienst van het SCGD, opzoekingen in stamlijsten van het Archief van Koningin Elisabeth, al deze diensten en mensen die ons daar geholpen hebben zijn we dankbaar, maar het mysterie blijft)